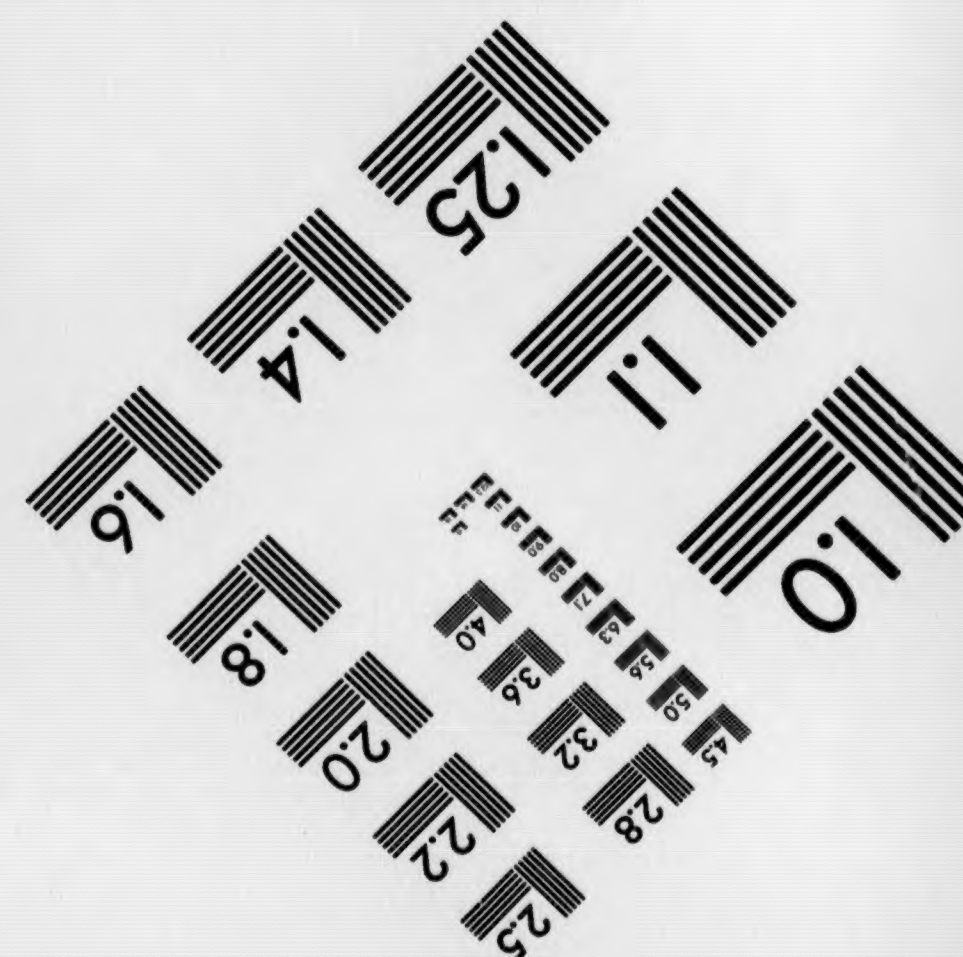
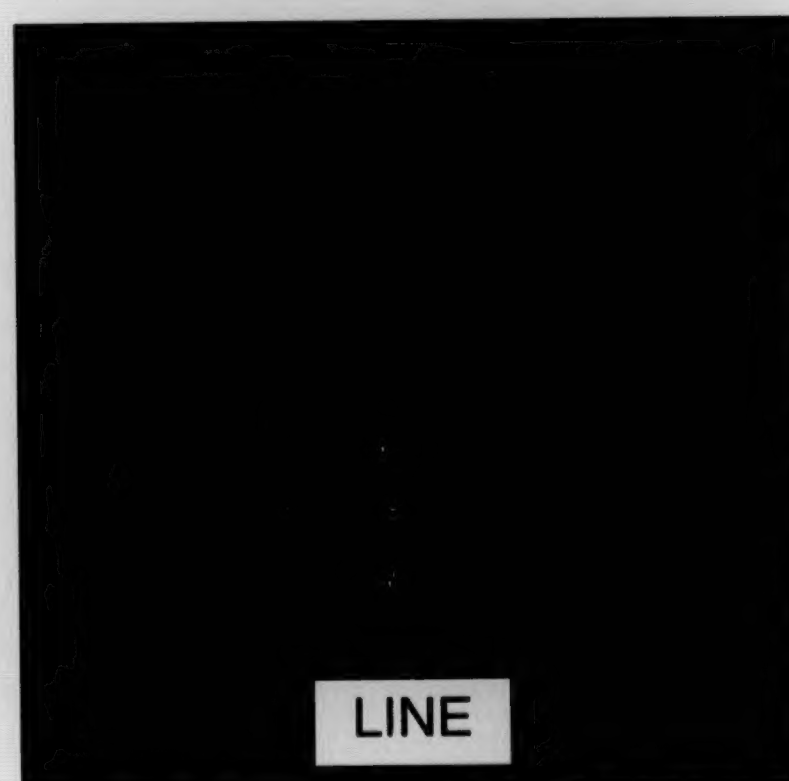
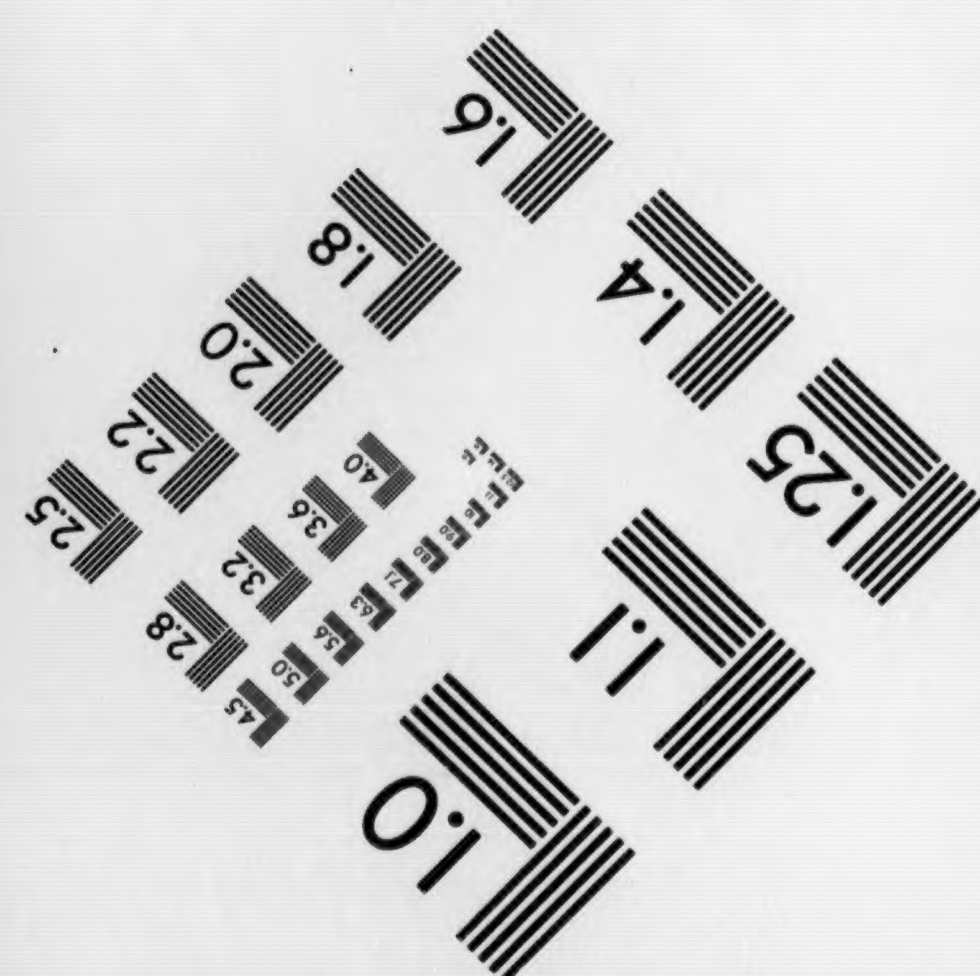
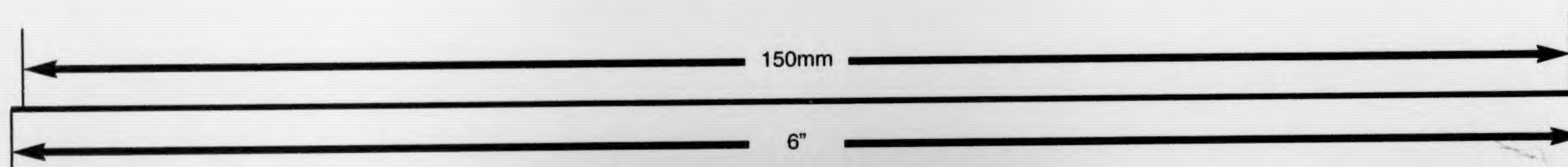
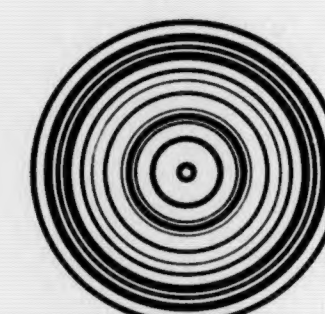
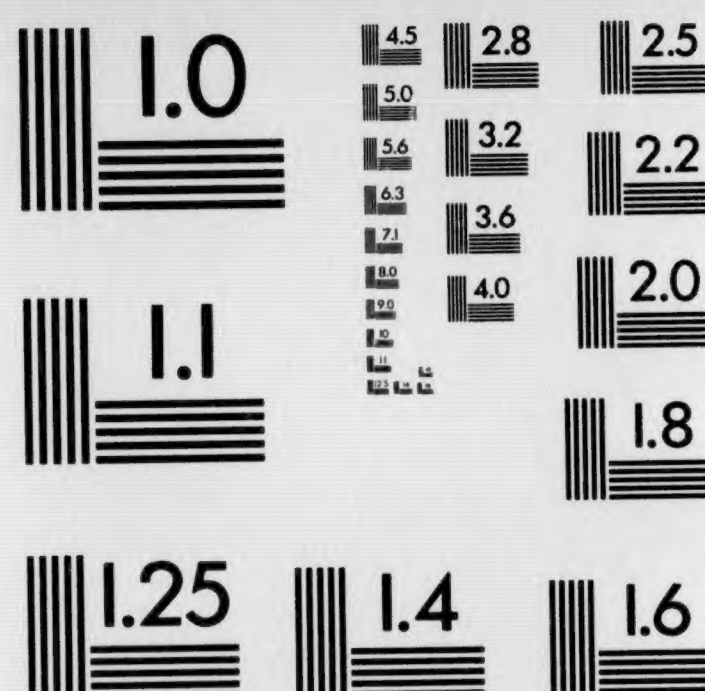
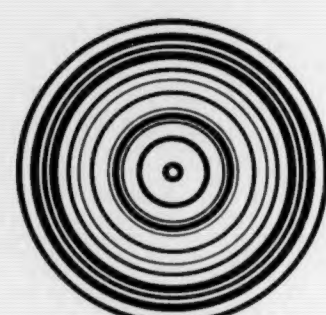
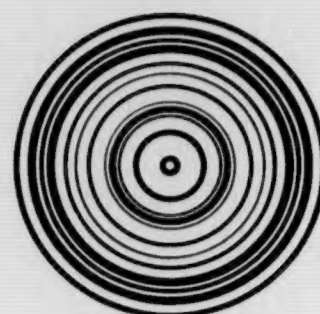
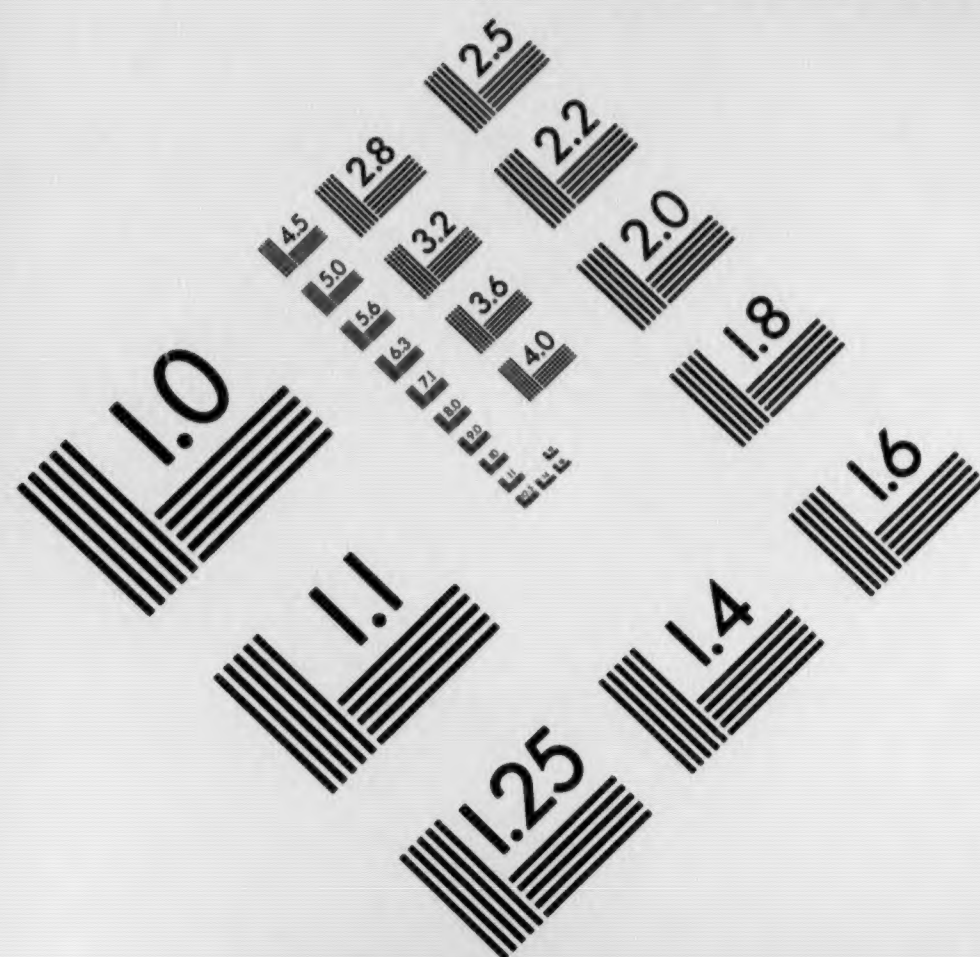

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

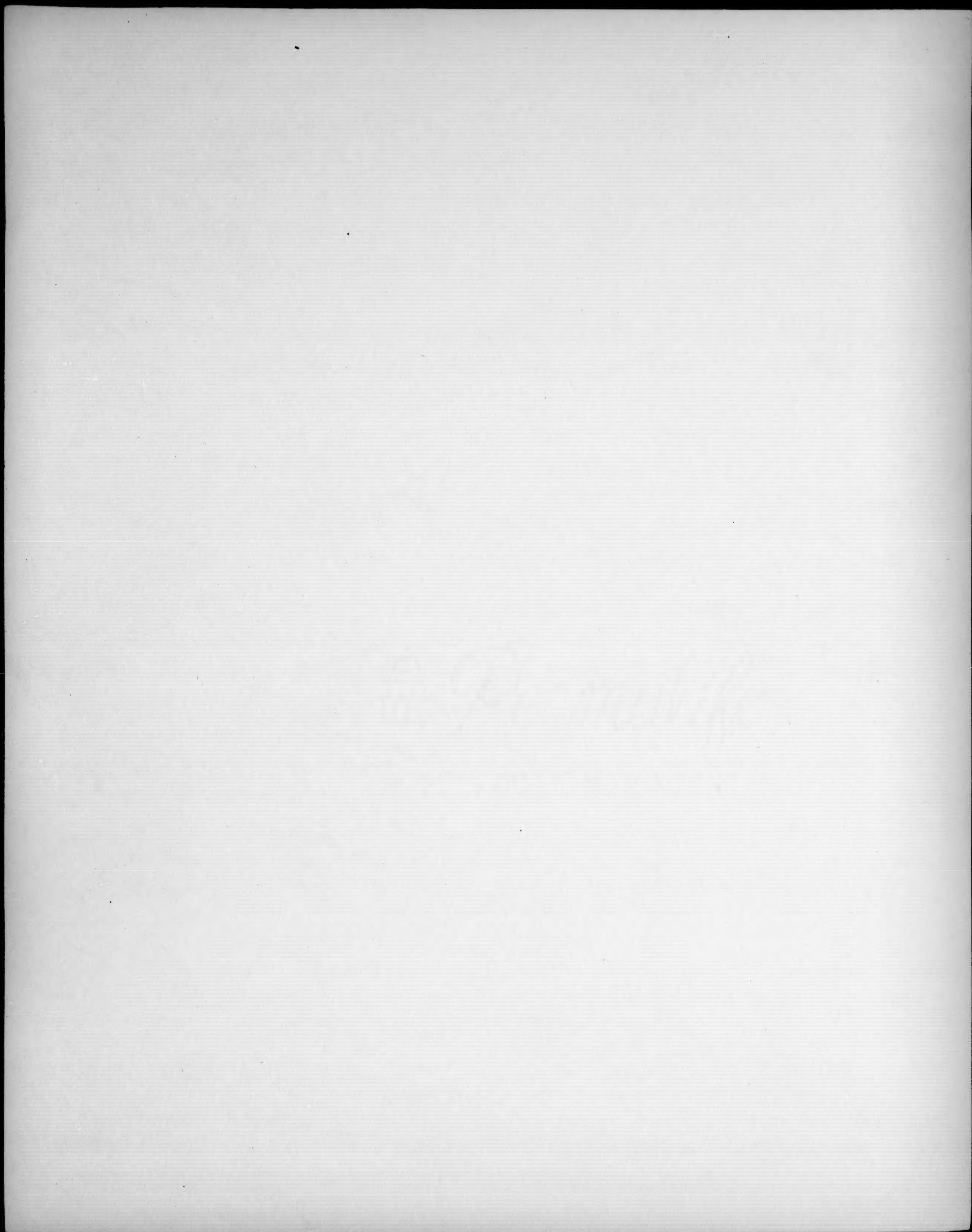
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1914,6

Daymondshteyn, B.
(Boris).

Naye velten : fier eyn
akters.

[New York : The
Author, [1919].

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1914.8

Daymondshteyn, B. (Boris), 1892-

Naye velten : fier eyn akters / fun B. Daymondsteyn.

[New York : The Author, [1919].

80 p. ; 20 cm.

1. Yiddish drama.--lcsh

I. United States-New York-New York

ID : NXYH02-B2683

CC: 9114

DCF: [HBR]

CALL #: /19868

Reduction ratio

X 10.0

נייע ווערמעז

פיער איין אקטערס

— פון —

ב. דיימאנדשטיין

ניו יארק
1919

פרייז 50 סענט.

נייע ווערמען

פיער איין טעמע.

פון

ב. דיימאנדשטיין

מוסער און קינדער

Copyrighted
by
B. DIMONDSTEIN
May, 1919

פערזאנעל

באשע: מופער.

באנעט: איזר זוזן.

שומער: זיין פריינד.

סאמע: איזר מלכער.

צייט און האנדלונג. 1908 ניו יארק.

(די ביזנע שפעלט פאר אן איינפאכעס ארבייטער צימער אבער ריין
זויבער אלעס אין ארדנונג, בילדער אויף די ווענט ווי טאלסטאן, קארל
מארקס נאך אייניגע, ביכער אין א בוך שראנק אייניגע ביכער אויפ'ן
טיש, ס'איז ווייניגער אן אויווען כיום וואנט, באשע שים קוילען, מריו-
סעלם, מאכט די אויווען, זי זיפצט, איהר פנים איז מאגער פון זארג
און פון דעגא, זי געהט אנגעטאן אין שווארצע קליידער אבער ריין,
ווען זי ענהיגט די אויווען באדעקט זי דעם טיש שפעלט ארויף טעלער,
לעפעל, ברויט, בלייבט שטעהן דיינקט פון עפעס).

ב א ש ע : באלד, מיינע ארימע קינדערלעך וועט איהר
קין מאמע אויך ניט האבען. ניט האבען ווער עס זאל אויף אייך
אכטונג געבען. (זיפצט און ענדיגט דעם טיש גרייטען, זעצט זיך געבען
טיש אויפ'ן שול, לעגט זיך און טראכט ווידער). נו וואס וועט מיר
העלפען מין טראכטען? דער טראכטען בריינגט מיר נאר שמער-
צען, ליידען, פארצווייפלונג. (קליינע פאזע). א ביטערער קאמפא-
דער לעבען. די וועלט איז אזוי שעהן אזוי רייד, פול מיט אוצרות,
פול מיט גליק, אבער איינער נעמט דאס אלעס צו, און הונדערטער
שמאכטען. לעכצען נאך אביסעל גליק, אד ווי שווער צו לעבען.
לעבען איז ארמוטה און נויט, עלענד, פרעמד און פארשעהמט פאר
זיך זעלבסט. (א קלאפ אין טיר) קאמאין. (שומער ערשיינט).

ש ו מ ע ר : גוד איוונינג מיסעס זייצעוו. (פארקאפט זיך)
כ'פארנעם אימער מיסעס ליכטשטיין.

ב א ש ע : גוט נאָווענט, גוט נאָווענט.
ש ו מ ע ר : איהר ווילט נאך אלץ בלייבען א גרינע, נאך
ניט צייט אז איהר זאלט אנפאנגען צוגעוואוינען זיך צום געדאנק
אז איהר זייט אין אמעריקא?

ב א ש ע : (מיס א ווייגענדען טאן) : ניין איד קען ניט! איד וויל ניט! איד וויל ניט זיך צוגעוואוינען אז איד בין אין אמעריקא שוין מעהר ווי א יאהר, אז איד קעמפף מיט זיך מיט מיר אליין. נו זאגט אליין, וואס האב איד דא? דאס לעבען איז שווער, די סינדער וועניג פארדינען ס'איז וועניג פאר זיי אליין, בין איד נאך א לאסט אויף זיי און מוז אנהאלטען רומס צוליעב מיר און איד אליין בענק אהיים דארט וואו דער קבר פון מיין מאן, פון מיינע עלטערען וואס בין איד דא, ווער קען מיר דא? ווער קען דא באשע ליעכטשטיין פון ווילנע, די רייכע ליעכטשטיין וואס איז ארים גע- ווארען אין איין נאכט... אד וואס פון אונז איז געווארען דער שטאר- קער מאן האט דאס ניט געקענט אויסהאלטען די שאנדע און...

ש ו מ ע ר : צוליעב וואס אויפריען דאס פעהיילטע, דאס פארנעמענע?

ב א ש ע : קיין מאל וועט מיין וואונד ניט פארהיילט ווערען. קיין מאל וועט מיין אונגליק ניט פארנעמען ווערען.

ש ו מ ע ר : איז עס ווירקליך אז איהר ווילט פארען אהיים און פארלאזען אייערע סינדער דא אליין? דאס האט מיר סאפא געזאגט, דערצעהלט נעכטען.

ב א ש ע : שווער זייער שווער, איד בין ווי א הון וואס האט אויסגעבריהט ענטעלער, איד שטעה ביים ברעג טייד און די ענטעלער שווימען אוועק פון מיר און איד די הון ווארף מיט די פליגעל, וויל זיין געבען מיינע ענטעלער, אבער די ענטעלער קענען ניט און פיהלען ניט די יסורים ווען זיי פערשווימען פון דער הון. זיי ציט צום וואסער און די הון פיהלט נאר דעם וועהטאג, זי האט זיי אויסגעבריהט, איד האב זיי געבארען, איד בין די הון און זיי זיינען די ענטעלער... און שווימען פון מיר אוועק און איד שטעה ביים ברעג און שריי און רוף...

ש ו מ ע ר : איד זעה ניט איין ווארום איהר זאלט זיך פיהלען שלעכט געבען אייערע סינדער, זיי רעספעקטירען אייד, שעהמען זיך מיט אייד ניט, איהר פארשאפט זיי פילע שמערצען מיט אייער אויפפיהרען זיך און דאך זיינען זיי מיט אייד וייער צופרידען.

ב א ש ע : מיינט דען די ענטעלע שלעכטס טאן דער חון ווען זי שווימט אוועק פון דער הון? דאס ניט! איהר ציהט צום וואס סער...

ש ו מ ע ר : מיסעם ליעכטשטיין, איהר רעדט אזוי פאר שטעלט, אז איד פארשטעה אייד ניט.

ב א ש ע : מיר באלאנגען צו אנדערע וועלטען, איד בין געבארען און ערצויגען געווארען אונטער אן אנדער אטמאספערע. איד האב גענאסען אביסעל בילדונג אבער דאן איז געווען אן אנ- דער צייט, און יעצט איז גאר, גאר אן אנדער וועלט...

ש ו מ ע ר : קענט איהר זיך ניט פיהרען ווי איהר ווילט? זיי שטערען אייד ניט, זיי מיינען אויס צו טאן דאס וואס קען אייד שמערצען פארשאפען.

ב א ש ע : אמת, זיי זיינען טאקע גוטע קינדער, ניטא מיט זיי זיך וואס צו שעמען, גענען אנדערע, אבער, דאס האט דאך ניט צו טאן מיט'ן צווייטען, איד ליעב זיי ווי מיין לעבען, איד האב זיי געטראגען, אליין זיי געזויגען, ניט געלאזען קיין אס זאל זיי זויגען, מיט צערטליכע מוטער ליעבע זיי ערצויגען.

ש ו מ ע ר : טא זאגט מיר וואס אייד פלאגט? איד ווייס אייד, פלאגט וואס? עפעס שווערעס דריקט אייער גוטע הארץ.

ב א ש ע : זאגט אליין, דארט ביי אונז אין ווילנע? זיי זיינען גאנץ פריי געווען, איד פלעג זיי ניט שטערען, מיין מאן, אלה והשלום האט זיי אויך ניט געשטערט, פריי זיי ערצויגען, זיי פלענען בריינגען גאנצע קאמפאניעס בחורים און מיידלעך, זיי פלע- גען פארבריינגען, אבער עס ביינקט מיר, די רוח, די געטליכע רוח... די שעהנקייט פון דעם שבת צו נאכט, פון פרייטאג ביים טיש, די אראבגעווארפענע וואכעדינקייט האט איהר א בעגריף! די חלה האט געשמעקט, די פיש האט געשמעקט, דער קרוש... (ווישט די אויגען אין נאז סיפעל).

ש ו מ ע ר : ווער דארף דאך אלעס, די רעליגיעזע צערע- מאניעס?

ב א ש ע : א, דאס איז דער אונטערשייד פון א הון מיט ענטעלער, די שעהנקייט... איד ביינס נאך די שעהנקייט פון דעם

אראפנעווארפענעם וואכעדיקען לעבען... אט זעהט היינט שבת ביר
נאכט, זיי ארבייטען נאך שבת... אין דערהיים יעצט ווי פרעהלעד
ס'איז געווען, ווי ליכטיג...

ש ו מ ע ר : (שפאנט איבער'ן צימער, איהם דריקט די בענקשאפט
נאך דעם שבת). יע ס'איז ווירקליך שעהן דער שבת, יעס, איד מוז
דאס אייד צוגעבען אבער — (סאפא ערשיינט).

ס א פ א : גוד איוונינג (לאכט). איד האב געהערט אייער
געשפרעך כא, כא, כא. און אייד מיסטער שומער האט זיך אויך
פארבענקט נאכ'ן שבת. כא, כא, כא.

ש ו מ ע ר : ניטא פון דעם צו לאכען, פארקערט. נאר א
ריינער עסטעטישער געפיהל, אויב איהר ווילט וויסען איז אייער
מוטער כאטש א האלב פאנאטישע אבער אן עסטעטישע מיט עס-
טעטישע געפיהלען.

ס א פ א : ווייסט איהר אז מיין מוטער איז א געבילדעטע
פרוי. זי קען מעהר שפראכען פון אונז ביידען. יע, יע, איד מיין עס
ערענסט ווי איהר קוקט זי אן.

ש ו מ ע ר : איד זאג אליין זי איז א אינטעליגענטע פרוי.
ס א פ א : מאמא. ווייסט אז איד האב געקראנען א ריין
5 דאלער, האב איד היינט געקראנען פיידע נא (דערלאנגט א פינף
דאלער-ביל).

ב א ש ע : נו מיין נחת פינף דאלער, אבער ווארום ביזטו
היינט שפעטער געקומען ווי געוועהנליך מיין טאכטער? ...
ס א פ א : וועל, וועל... דער באס האט מיר געמאכט דעם
סורפרייז, האט ער מיר געלאזען ווארטען ביז צולעצט דערנאך
האט ער מיר צוגערופען און געזאגט: קרינסט א ריין דערפאר ווייל
ביזט די לעצטע.

ש ו מ ע ר : דאס נאך? ... מעהר האט ער אייד ניט גע-
זאגט גארניט? ...

ס א פ א : (ווערט רויט שטאמעלט האלב דערשראקען): וואס
וואס—ס פאלט אייד איין? ... וואס—א—ס? ...

ב א ש ע : ביזט געוויס הונגעריג טעכטערלי, זעץ זיך און עס
סאפער... (קוקט ביז אויף שומער'ן).

ס א פ א : (דערשלאגען, פיהלענדיג ווי ער וואלט אלעס געהערט
און געוואוסט): ניט איברינס, ניט איברינס.

ש ו מ ע ר : ווי עס זעהט אויס האט אייד די שמחה פון
ריין פארטריבען דעם אפעטיט? ניט וואהר איהר פרעהט זיך מיסס
זייעו? ...

ס א פ א : (אביסעל דרויסטער, אין די רייד פיהלט זיך א צימער):
געוויס שוין צוועלף וואכען ווי איד האב קיין דאלער פארדינט. איד
האב זיך פארדונגען 4 דאלער א וואך און...

ש ו מ ע ר : און פלוצים א ריין א דאלער...

ס א פ א : געקסטע וואך האט ער מיר געזאגט...

ש ו מ ע ר : וועט ער ווידער רייווען ניט וואהר? ...

ב א ש ע : עסען, גענוג, גענוג מיסטער שומער, לאזט איהר
אפעסען (סאפע אין פארלעגענהייט).

ס א פ א : האט איהר מיר געבראכט וואס איהר האט מיר
פארשפראכען מיסטער שומער?

ש ו מ ע ר : אז איד פארשפרעך היט איד מיין פארשפרעך-
בען!

ס א פ א : ווען אלע וואלטען געווען אזוינע אמת'ע מענ-
שען ווי איהר, מיר דוכט וואלט קיין שלעכטס ניט געווען אויף
דער וועלט...

ב א ש ע : אבער דאס איז די צרה מיין קינד, אז גוטע
זיינען זייער ווייניג און שלעכטע אזוי פיעל.

ש ו מ ע ר : (נעמט ארויס א בוך פון פאקעט): אט האט איהר דעם
בוך.

ס א פ א : איד, (נעמט דעם בוך) איד דאנק אייד.

ב א ש ע : וואס איז דאס פאר א בוך סאפעלע?

ש ו מ ע ר : (צו באשען): דער בוך איז שוין איין מאל א
בוך, ער האט אויפגערודערט די גאנצע פרעסע. דער שרייבער
רייסט ארונטער די מאסקעס פון אונזערע רעדעל פיהרער. דער בוך
הייסט „דער נייער אמת“ אט ווען מיר האבען אזעלכע ווי דער
שרייבער אסד, וואלט טאקע די וועלט געווען א שעהנע, אמת'ע
וועלט.

ס א פ ע : קענט איהר אמאל דעם שרייבער?
ש ו מ ע ר : פערזענליך קען איד איהם ניט, נאר איד האב
איהם איין מאל געזעהן. באנעט קען איהם גוט. באנעט קען איהם
פערזענליך.

ב א ש ע : (צו סאפען) : ווארום עסטו ניט?
ש ו מ ע ר : עסט, עסט, אפשר בין צו איבעריג? (חויפט
זיך אויף) איד דארף שוין סאי ווי געהן.
ס א פ ע : ווער זאגט עס אז איהר זייט איבעריג (שמעלט
זיך אויף) געהט ניט אוועק! באַלד קומט בארנעט. איד בעט איד
(פויע) וואס פאר א מאַדנער מענטש איהר זייט?!
ש ו מ ע ר : אפשר האט איהר רעכט. (כאטש אַ אונבאמערקט)
צייטענווייז פיהל איד זיך אליין צו זינדלען פאר מיין כאראקטער.
מיר דוכט אז איד בין יעדען איין וועג, יעדען שמער איד. רס איד לאז
דעם צווייטען מיין וועג...
ס א פ ע : גלויבט איהר ניט אז דאס איז לייכטזין איהר
זייט...

ש ו מ ע ר : ניין איהר האט א טעות אין מיר. איד בין
ניט לייכטזיניג, נאר איד בין סענטימענטאל. איד בין פון יענע
האלבע פסיכאלאגיסטען, נאר ווארום זאל איד זיך אזוי באריהמען?
ניין! איד בין א וואַריס... דאס וואָס איד בין...

ס א פ ע : דאס אליין ווייזט אז איהר זייט קיין וואַריס.
ווייל איהר רופט זיך וואַריס, ווייל א וואַריס וויל קיינמאל ניט זאָ
גען, אז ער איז א וואַריס, נאר ניט אנדערש ווי א שלאַנג... א מעכ
טיגער שלאַנג...

ש ו מ ע ר : אד סאפע וואס פאר א גוטע נשמה איהר האט.
איהר זייט דאך אזוי. (עס הערט זיך באַנעמט שטימע ווי ער רעדט צו
יעטאנדען. באַלד וועל איד דאַרמען זיין. באַנעט ערשיינט).

ב א נ ע ט : נור איוונינג (צו שומער'ן) גוט וואס דו ביזט
דא. אבי איד האב געוואלט צו דיר געהן. מיר דארפען דיר גייטיג
האַבען. בין איד הונגעריג צום טייוועל ווען ניט דער עסען ווי גוט
וואלט עס געווען. נו עסען. עסען (קוקט זיך ארום ניט מרעפּענדיג
די שומער) וואו איז די מאמע?

ס א פ ע : (קוקט אויף שומער'ן) : האט איהר זי באמערקט
ארויס געהן?

ש ו מ ע ר : וי איז נאר וואס דא געזעסען.
ב א נ ע ט : (געהט צו צום מיר פון בעדרום) : מאמא, מאמא,
א טעלעגראם. (זעצט זיך לעבען מיט ברעכט דעם ברויט און עסט.
כאטש ערשיינט).

ב א ש ע : (רייכט די אויגען) : וואס האסטו געזאגט א מער
לעגראם?

ב א נ ע ט : יע, א טעלעגראם מאמע.
ב א ש ע : פון וועמען?
ב א נ ע ט : פון מיין מאמען. (אלע לאכען).
ב א ש ע : (גרייט דעם עסען) : וואס עפעס אזוי שפעט
חיינט?

ב א נ ע ט : (בייפּענדיג דעם ברויט) : נאכ'ן עסען. אפּעסען.
(אלע זעצען זיך ארום מיט, שומער בלויבט זיצען פון ווייטען).
ב א ש ע : עסט מיט אונז מיסטער שומער וועט זיין פאר
אלעמען. רוקט זיך צו (שמעלט פאר איהם א פלייס).
ש ו מ ע ר : איד בין זאט, איד דאנק איד זייער. שטערט
זיך ניט, איד וועל עפעס לעזען.

ס א פ ע : (צו שומער'ן) : אבער זיצען מענט איהר געבען
מיט. מילא עסען, וועלען מיר איד מיט גוואלד ניט געבען, אבער
זיצען מענט איהר דאך געבען מיט. שעמען מענט איהר זיך...
ב א נ ע ט : ווי זי בעט זיך ביי איהם. זאל ער ניט עסען.

וועט אונז זיין מעהר. (צו שומער'ן) ניט וואהר שומער?
ס א פ ע : (צו באַנעט'ן) : שווייג און עס אויב דיר איז
וועניג נא דיר מיינע אויך (שמופּט צו איהם איהר מעלער).

ב א ש ע : נאר ניט געקריענט זיך. עסט און שומער וועט
אויך עסען. (שומער זעצט זיך ביים טיש).
ש ו מ ע ר : איד וועל זיך זעצען, נאר ניט עסען. (זעצט זיך
געבען סאפען).

(עסען און שווייגען. שומער לעזט דעם בוך).

ב א נ ע ט : אפגעגעסען. נא אט האסטו דיין פֿיידע (גיס
באשען די געלט).

ב א ש ע (צוילט) : איינס, פינף, זיבען, אכט, אכט דאלער
דאנקען גאט, א גאנצע וואך געארבעט.

ב א נ ע ט : געקסטע וואך מאמעניו ווייס איד נים אויב
איד וועל האבען פֿיידע פאר דיר.

ס א פ ע : וואס איז ווידער?...

ב א ש ע : וואס רעדסטו מיין זון? געקסטע וואך דארף
מען רענט געבען.

ב א נ ע ט : מיר געהען סטריקען!

ב א ש ע : ווידער סטריקען. איהר האט דאך ערשט גע-
סטריקט און געוואונען.

ב א נ ע ט : געוואונען, טאקע געוואונען. נאר דער באס
איז זיך מיט און זאגט אז מיר האבען גאר פארלארען און וויל
ביי אונז ארונטער רייסען צוויי דאלער פון דער וואך. ער קען
נים צאלען אזוי פיעל...

ב א ש ע : גאטעניו מיינער, וועט צו מיינע צרות גאר
קיין ענד נים געמען? איד בין דאך גאר שולדיג פון יענעם
סטריק.

ב א נ ע ט : היינטיגער סטריק וועט זיין א גענעראל
סטריק פון אינזער גאנצען טרייד, צעהן טויזענד ארבייטער
וועלען מאנטאג ארויס אין קאמפף און די קייטען וועלען מיר
צורייסען. און איז א שטארקער מאכט פון א יוניאן וועלען מיר
קעמפפען פאר א בעסערען לויז... יע מאמע אז קאמפף וועט אונז
קיינער נים געבען מיר מוזען נעמען (זינגט).

„ניכטאז ני דאסט נאם אסוואבאזשדעניע.

ני באג ני צאר אי ני געראי;

מי סאמי דאביאמסיו אסוואבאזשדעניע.

סוואיעי אי סאבסטווענאי רוקאי...”

ב א ש ע : קינד מיינס, מיר זיינען דאך בעל חובות פון
אלטען סטריק. מען וועט דאך אונז איז נאם ארויסשטעלען. גאט
מיינער.

ב א נ ע ט : נים פארצווייפעלט מאמא, אן ליידען קען
קיין פריידען נים זיין, אבער דאך נאכ'ן סטריק וועלען מיר דיר
נים בריינגען קיין אכט סמאלארעס, נאר צוויי מאל אכט... (צו
שומער'ן) נו פרייגד שומער היינט איז א מיטינג ביי אונז. און
די? דו ווייסט דאך?

ש ו מ ע ר : איז דען ווידען מיר אויסגעפאלען מיין
ארימע האלד צו מאטערען.

ב א נ ע ט : ווען פאלט דיר דען נים אויס? ביזט דאך
ווירקליך פאפולער פאר דעם.

ש ו מ ע ר : ווער איז טשערמאן? און ווער וועט נאך
ריידען?

ב א נ ע ט : טשערמאן בין איד, און רעדנער ווייס איד
אליין נים. עס וועלען זיין צווישען די רעדנער יאסעף ליטוי.

ש ו מ ע ר : יאסעף ליטוי? ביזט זיכער? אז ער זאל
ריידען, אויב ער זאל ריידען דאן וועט זיין א מאראלישער ער-
פאלג דער מיטינג.

ס א פ ע : אזא פאפולערער מאן איז ער?

ש ו מ ע ר : דאס איז דער פערפאסער פון „דער נייער
אמת”. נו געהען מיר?

ב א נ ע ט : נו קום! (ביידע אָב).

(ווען זיי געהן ארויס ראמט באשע אָב פון מיש. סאָפע העלט
איהר. ביידע שווייגען אין א לאנגער פאָזע. באשע צושטעלט די שטולען
אין אַרדנונג ארום מיש זיפצט און שווייגט).

ס א פ ע : זאג מיר מאמא, מוז אימער דער לייב זוכען
צו פארצוקען דאס שעפעלע, אפילו ווען ער איז זאט? ... מוז עס
זיין אזוי?...

ב א ש ע (קוקט אויף איהר מיט שרעק און פאדאכט) א לייב?
ניין! א לייב דאס נים! א לייב ווען ער איז זאט וועט נים זוכען
זיין רויב ווען ער איז זאט. נאר א וואלף טוט עס אימער... (פויעז).
אבער אייגענטליך ווארום פרעגסטו עס? (געהט צו צו סאָפען קוקט
אויף איהר פארשענד). זאג מיר סאָפע, וואס האט היינט פאסירט?

עפעס דיינע רייד, כ'מיון, פארשטעהסטו מיר, זיינען געווען צו דערשראקען.

ס א פ ע : גאנץ געוועהנליך וואס מען קען ערווארטען פון א וואלף...

ב א ש ע (דערשראקען כאפט איהר פאר די שולטערן) : וואס איז געשעהן? זאג (פארבאפט קוים דעם אמהעם) איז וואס געשעהן? זאג מיר גלייך...

ס א פ ע (דערשראקען פון דער מוטער'ס אויפגעגונג) : גאר ניס מאמא, גאר ניס!

ב א ש ע (לאזט איהר אב פאלט אין שטול אטעמט שווער) : אביסעל וואסער, מיר איז ניס גוט.

ס א פ ע (טראגט איהר גיך צו וואסער) : מאמעלע וואס איז מיט דיר?

ב א ש ע (בארוהיגט) : דערצעהל מיר ווארום ביזטו געקומען היינט אזוי שפעט און אזוי צושראקען און פארטראכט. עפעס האט מיט דיר געמוזט פאסירען?

ס א פ ע : גאר ניס מאמע, עס האט גאר ניס פאסירט! עס האט, איד זאג, עס האט יא עס האט געקאנט פאסירען גאר...
ב א ש ע : הא? (אטעמט שווער) : הא? וואס? וואס האסטו געזאגט? (ווייל זיך שמעלען נאך פאלט צוריק אין שטול).

ס א פ ע : מאמע וואס איז מיט דיר, לאז זיך דערצעהלען. גאט מיינער.

ב א ש ע : זאג דעם אמת, איז גאר ניס געשעהן?
ס א פ ע : גארניס מאמע: איד וועל דיר אלץ דערצעהל לען.

ב א ש ע : דערצעהל וואס האט ער דיר געזאגט, האט ער דיר אליין די פעי...

ס א פ ע : אלעמען האט ער אליין געגעבען, ווייל די בוכ-האלטערין איז פלוצעם אוועק (רעדט ווי צו זיך) אלע זיינען שוין אוועק, אלע. וואו איז מיין פעי מיסטער באס, פרעג איד איהם? א, דיין פעי „היער איז יור פעי“ איד געה צו נעמען מיין פעי. גאר ער האלט זי אין האנט און גיט מיר ניס. ווייסט איד האב

דיר גערייזט און גיט מיר די געלט, ווירקליך? דאנקע זאג איד, און ווייל געהן. ווארט צו, קום צו איד ווייל דיר וואס זאגען. איד בין צו מיט שרעק. וועסט קריגען זעקס דאלער נעקסטע וואך. וועסט זיך ביי מיר ארויף ארבייטען. איד זעה ער ווייל פארמאכען זי טיר, איד ווייל שנעל ארויס אבער ער האט מיר פארשטעלט און האט מיר א כאפ געטאן, איד האב א געשריי געטאן און געוואלט זיך ארויס רייסען און (קליינע פאזע) שריי ניס זאגט ער און ווייל מיר א קוש טאן (איהר דוכט אז ער האלט זי און ווייל איהר א קוש טאן. זי שרייט און רייסט זיך ווי ער וואלט זי געהאלטען). אוועקט איהר לומפ, אט נאט איד. (פון פאטשט וואס דוכט זיך אז זי גיט איהם א קלאפ טרעפט זי אין שטול און צוקלאפט די האנט, דאס וואכט איהר אויף. זי כאפט זיך פאר'ן האנט און צואווייגט זיך).

ב א ש ע (דריקט זי צום ברוסט) : שא, ש—ש—שא ניס וויין, ניס וויין, גאר פרעה זיך וואס דו ביזט גערעטעט מיין טאכטער... זאלסט מעהר ניס געהן דארטען ארבייטען פאר קיין געלט ניס מעהר, הערסט!

ס א פ ע (ווישט אויס די אויגען מיט'ן נאזטיכעל זי קוקט אויף דער מוטער, א דריקענרע לאנגע פויזע, רופט מיט פרייד אויס). מיינע אויגען זיינען געעפענט אצינד מאמע. איד ווייס און פאר-שטעה ווי צו לעבען אצינד.

ב א ש ע (דערשראקען) : קינד מיינס קיין שלעכטע געדאנקען זאל דיר ניס איינפאלען.

ס א פ ע : מאמע איד מוז פון איהם נקמה נעמען, מיין צער וועט אין נקמה א פרייד זיין, מיין שרעק וועט א שמחה זיך פארבייטען נקמה מאמע (הויפט אויף די הענט) נקמה פאר מיין באליידיגונג, חוב פאר חוב, ער מוז פאר מיינע פיס ליגען.

ב א ש ע : קינד מיינס...

ס א פ ע : מיין באשלוס וועל איד ניס ענדערען (צואווייגט זיך) ביזט איד א שלעכטע מאמע, די גאנצע וועלט איז אזוי שלעכט צו מיר. די מיידלעך פארגינען ניס מיין שעהנקייט רופען זיי מיר גאר דוס-קאפ, די באיעס קוקען אויף מיר מיט'ן מיאוס'ען

פארלאנג. אין סטריט קוקען מיר אלע נאך, מיט ברויט און פאסע
באמערקונגען אין ניט שרעקליך?

ב א ש ע : אויף דעם זיינען פרויען געבארען געווארען.
ס א פ ע : דאן וויל איר זאגען אז איר בין די ערשטע וואס
וועט געגען דעם ארויסטרעטען, איר וויל ניט עקזעסטרען פאר
יענעם נאך פאר זיך.

ב א ש ע : אזוי איז שוין טאכטער אין דער נאטור פון די
מענשען.

ס א פ ע : האט אונז די נאטור פארשקלאפט צו אונטער-
ווארפען זיך די געפיהלען פון יעדען לופט געגען אונזער ווילען?
דאן איז דאס אז אויסגעטראכטער ליגען. נאטירליך איז דאס,
וואס קומט פון זיך זעלבסט, ניט זיך אונטערווארפען דעם בא-
צווינגונג וואס באצווינגט אונז.

ב א ש ע : מיר ריידען ניט פון איינציגע לופטען.

ס א פ ע : די פרוי ווערט אליין די שקלאפין געגען איהר
ווילען. דורך דעם וויל זי איז געטריבען פון דעם. מאמע, איין
מאן איז דא, איין מענש, וואס טראגט אין זיך אמת. ער איז איין
קלוגער און אמת'ער מענש, דאס איז מיסטער שומער. ער האט
מיר געגעבן צו פארשטעהן וועגען די ווייסע שקלאפען, און ווא-
רום זי וואקסט פון טאג צו טאג אלץ מעהר און גרעסער. ער האט
רעכט ס'איז שולדיג אין דעם די פרוי אליין. נאך מעהר ווי די אומ-
שטענדען, וויל זי איז לייכטזין און אזוי ווערט זי פארפיהרט.

ב א ש ע : אמת, ער איז א קלוגער יונגערמאן...

ס א פ ע : ניין! פארשטעהסט איהם ניט, ער איז קלוג און
גוט און דער אמת איז העכער פון אלעם.

ב א ש ע (פארזיכטיג) : נע, נע, נע. מאכסט פון איהם א צו-
גרויסען מענשען. זאג מיר מיידעל (שמויבעלט) אפשר?... איר האב
עס די לעצטע צייט באמערקט ביזט צופיעל פארטראכט, האט
דאך צו טאן מיט דעם?... א מאמען מען דערצעהלען. זאג
שעהם זיך ניט...

ס צ פ ע : וואס מעהר מען לעזט, וואס מעהר מען שטודירט
די באראקטערע פון די העלדען פון דעם דערציילער אלץ מעהרער

ציהט די הארץ צו זיין אין אוא אטמאספערע. מיין טענדענץ איז
אזוי גרויס און שטעל מיר פאר א פאנטאסטישען העלד אין זיך...
(פויזע) ווען די ראמאנען שרייבער וואלטען מיר פארגעשטעלט
אין זייערע ראמאנען וואלט די וועלט געזעהן א גאנץ אריגינעלען
טיפ...

ב א ש ע : דאס דוכט זיך דיר יעצט, אבער ווען דו געהסט
אריין אין דער אטמאספערע וואלטסט גאר אנדערש געווארען.
וואלטסט זיך אליין ניט דערקאנט.

ס א פ ע : פון וואנען ווייסטו מאמא, האט דאס מיט דיר
אויך געשעהן?

ב א ש ע : יע מיין קינד, איר בין אויך ראמאנטיש געווען
אין דייער יאהרען!

ס א פ ע : אבער דאן איז געווען אז אנדער וועלט, אנדערע
מענשען, א פערזאנע פון עטליכע און 20 יאהר.

ב א ש ע : אזוי ווי דו בין איר געווען אין מיין צייט. גע-
זוכט אויך וואס אנדערס, אזוי איז דאס שוין די געגענווארט די
פארנאנענע און די צוקונפט, די קומענדע, און עס וועט קומען
ווידער א נייער דור וועט זיין א פערזאנע פאר יענע.

ס א נ י ע : מאמע וואס איז די לעבע, עס איז דאך אזוי
גוט ווען מען לעבט כאטש ווען מען איז אונגליקליך, אפילו ס'איז
עפעס אזוי גוט צו טרוימען פון א געליעכטען. איר מאמע ווייסט
וואס פאר א מאן וואלט איר געליעכט?

ב א ש ע : פון וואנען, זאל איר וויסען?

ס א פ ע : וואס פאר א מאן האסטו זיך פארגעשטעלט.

ב א ש ע : א מאן אז ערליכען, גוטען מענשען זאל מיר
פארזארגען...

ס א פ ע : דאס גאר?... אה מאמא! איר זוד גאר אז אנדער
מענשען. איר זוד קיין פארזארגער. איר זוד ניט קיין קנעכט פאר
מיר. איר זוד א גרויסע נשמה, א שטארקענס ווילענס קראפט פאר
העכערעס, שעהנערעס און מענשליכעס...

ב א ש ע : האסטו באגעגענט אזא מענשען?

ס א פ ע : ווען איר וואלט באגעגענט וואלט איר דאך ניט

געדארפט זוכען ניט טראגען איהם אין מיינע פאנטאזיעס, וואלט
איד דאך איהם געהאט (א קלאפ אין מיר) קאמין (שומער ערשוינט).
ש ו מ ע ר (בלאס, געהט ארום הין און צוריק): פע ס'ארא
וועלט.

ס א פ ע : וואס איז געשעהן מיסטער שומער, וואס זייט
איהר אזוי בלאס און צורודערט ?

ש ו מ ע ר : באנעט איז ארעסטירט געווארען.

ב א ש ע : נאט אין הימעל, פאר וואס גראדע איהם ?

ש ו מ ע ר : ווייל ער האט ביטער אטאקירט די באסעס
(ער ווינקט מיט'ן פינגער צו סאפען, זי געהט צו ביים זייט וואו ער
שטעהט, ער זאגט איהר באשע זאל ניט הערען). באנעט איז געשאסען
געווארען פון א גענגסטער, ווען ער האט געהאלטען זיין רעדע.

ס א פ ע (ווערט בלאס, עס וואקלען איהרע טריט, קוקט אויף
שומער'ן ווי ניט פארשטעהענדיג איהם).

ש ו מ ע ר : טוט זיך אן סאפע. מיר וועלען געהן צו איהם.

ס א פ ע : א, וואס האט איהר זעזאנט (כאפט זיך פאר'ן

קאפ פאלט אין שטול אריין קוקט ווי ווילד ארום זיך הויבט זיך אויף
געהט צו צו שומער'ן) ווי איז מיט איהם געפעהרליך ? ...

ש ו מ ע ר : דאס קען איד באשטימט ניט זאגען, אלענ-

פאלט ניט לייכט.

ס א פ ע (לאזט ארויס א געשרוי) ארימע מאמע ! (פאלט

צום פלאך).

ס א ר ה א נ נ

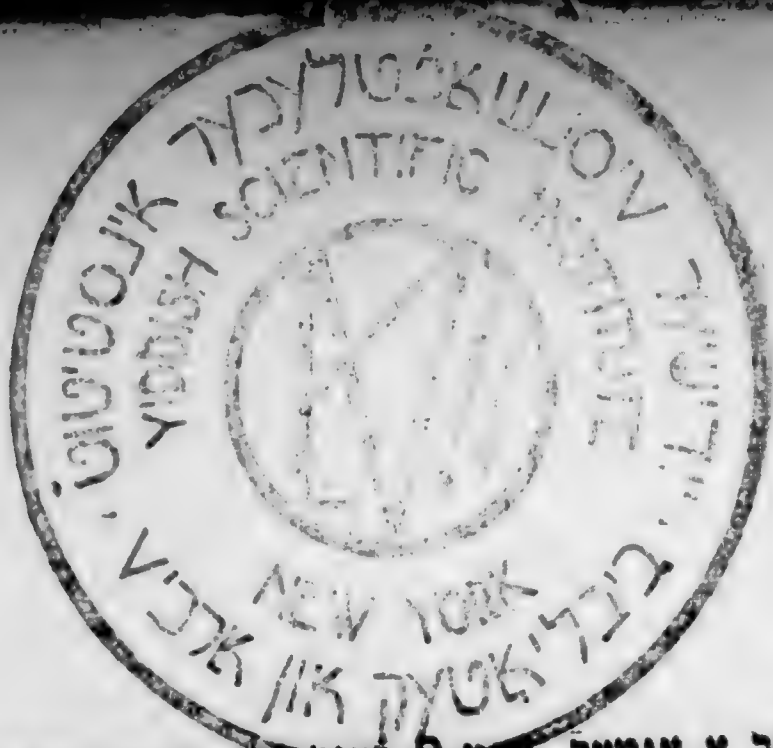
צוריק צו מיין לאנד

דיוען איין אקטער ווידמע איך
מיט אכטונ דוד פינסקי.

פערזאנען:

מאקס: 30 יאָהר אלט, געקליידעט נעם. (א שרייבער).
ליזא: זיין צווייטע פרוי. 26 יאָהר. מיטעלען וואוקס.
רודין: מאקס פריינד, 40 יאָהר אלט.
אניטא: זיין ערשטע פרוי. 28 יאָהר אלט, געקאמט נעם, בלאנד
און הייך.

צייט און האנדלונג, 1918. אין ניו יארק.

(די ביהנע שמעלט פאר א צימער, מיט א פונקט, איינס רעכטס, איינס לינקס, פון זייט א מיהר וואס פיהרט צום ארויסגעהן. א מיהר געגען דער ביהנע, וואס פיהרט צו א צווייטען צימער. הערצעל'ס און נארדאו'ס בילדער הענגען געגען דער ביהנע. מיש און שמוחלען. מאקס און ליזא זיצען איינע געגען די אנדערע. די פאזע האלט א קלוינע צייט).

מ א ק ס : נע, נע! (פויקעלט מיט די פינגער אויף דעם מיש).
ל י ז א : ביזט ווירקליך אן אנדערער געווארען. ווער האט געדרינקט אזוי זיך איבערמאכען?
מ א ק ס : עס איז קיין טרוים... ביז יעצט האב איר אלעס געדרינקט אין די אונגעליכקייט.
ל י ז א : און יעצט?? איז די ווירקליכקייט?
מ א ק ס : כמעט ווי זיכער!
ל י ז א : פאר דער צייט וואס איר קען דיר, האסט דו דיינע אידעאלען געביטען ווי העמדער אויף דיין לייב.
מ א ק ס : א מענש, וואס שטעהט אויף איין פלאץ, און קוקט אין איין ריכטונג, זעהט נישט ווייטער, געהט נישט ווייטער און פיהלט נישט ווייטער, זיינע אייגענע געפיהלען...
ל י ז א : דענקסט דו אזוי?
מ א ק ס : נישט איר דענק, נאר עס איז אזוי.
ל י ז א : זאל זיין ווי דו זאגסט: וואלטסט דו מיר אפשר געקענט דערקלעהרען. ווי אזוי האט אויף דיר געוויקט, — איר מיין דער סענטימענטאלער אנפאל?
מ א ק ס : אנפאל?
ל י ז א : זאל זיין ווי דו ווילסט, לאז מיר זאגען.

מ א ק ס : אויב דו וועסט מיר נאר פארשפּרעכען, צוצור-
געבען.

ל י ז א : לאז מיר הערען.

מ א ק ס : אמת... ווי דו זאגסט, איד האב אלע וויילע גע-
ביטען מייןע אידעאלען, לאזען מיר זיך אפשטעלען ביי דער לעצטער,
אסימילירען זיך... וואס האט מיר די צייט געלערענט? מיין לעצ-
טען מאנטעל האב איד געטראגען פאר די לעצטע עטליכע יאהר...
איד בין געקומען אין בעריהרונג מיט די העכערע, מיט די פיאני-
רען פון דער רוסישער באוועגונג. איידער די מלחמה האט אויסגע-
בראכען בין איד געווען אין דייטשלאנד, ווען איד האב מיר געווענ-
דעט צו די דייטשע סאציאליסטען מען זאל מיר ערלויבען זיין אין
דייטשלאנד, אז מיין וואונש איז רוסלאנדס מפלה, האט מען געענט-
פערט, אונגעגליך... ווייל... איד בין א רוס. עס האט ניט געהאלפען
מיין איבערצייגונג, אז איד קען ניט אין רוסלאנד צוריק פאָהרען.
אלזא, מען האט מיר געגעבען צוויי טאג צו פארלאזען דייטשלאנד,
אדער... איד בין א : עפאנגענער.

ל י ז א : נן, דאס ווייס איד שוין.

מ א ק ס : אין ענגלאנד האב איד אויך מיין וואונש ניט
געפונען, ווייל זי איז געווען די מיטהעלפערין פון רוסלאנד. איד
האב מיר געטראפען מיט קוראפאטקינען, דער אמת'ער מענש, דער
אלטער קעמפער, דער אסימילאטאר אין פולען ווארט. פאָהרט נאך
רוסלאנד... אדער שליסט זיך אן דא, מיר מוזען אונזער לאנד רע-
טען פון דעם דייטשען קנאפעל. און אין דער זעלבער צייט איז
איינער א זאכאטינסקי (אדער ווי האט ער דארט געהייסען, האט
ארגאניזירט א אידישען באטאליאן, צו קעמפען מיט די ענגלענ-
דער). און צו קריגען פאלעסטינא. פון אַנפאנג האב איד איהם גע-
האלטען פאר א לייכטזיניגען טרוימער, און שפעטער נאך פאר א
אידאט.

ל י ז א : אבער דאס אלעס האסט דו מיר שוין דערזעהלט
פריהער.

מ א ק ס : איד קען ניט אריינפאלען אין מיטען, אָהן א
אַנפאנג.

ל י ז א : נן, נן...

מ א ק ס : אויך ענגלאנד האב איד געמוזט פארלאזען.
כמעט אונטער שווערערע באדינגונגען, ווי דייטשלאנד.

ל י ז א : (אונגעדולדיג) נן, נן?

מ א ק ס : אין אמעריקע בין איד געווען דער גרעסטער פא-
סיפיקסט, אויב ניט גרעסער פון מיין פארשטאנד... די רעוואלוציאן
האט מיר געעפענט די אויגען און די הארץ נאך מעהרער. (מיט
היץ) די אויגען און דער מח, האט מיר געעפענט דער דייטשער פרי-
דען אין ברעסט ליטאוווסק. ענגלאנד'ס דעקלאראציע...

ל י ז א : (אומבאמערקט) : מיין גאט!

מ א ק ס : (מיט דער האנט) : ש—ש—שא. לאז ריידען, איד
האב ערגעץ אמאל געלעזען, אז א פאלק אָהן א לאנד, איז ווי א
מענש אָהן א האנד. פאר מיר האט דורכגעשוועבט מיין ברודער,
וועלכער איז דערשאסען געווארען אונטער ווארט. א איד, און א
הונט איז א פאר. איד בין א איד, ליזא, ניט נאר דעם נאמען איד,
נאר א אמת שבת'דיגער איד. עס ווילט זיך מיר לעבען, ווי איד האב
געפיהלט א סינר. דעם אסימילאציע מאנטעל האב איד צופליקט
אין פערדעמס, און האב מיר אויסגעוועבט א מגן דוד. (אָם געהמט
ארויס א ווייסען שטיק זייד מיט א מגן דוד אויף דעם אויסגענייט)
אט, זעהסט?...

ל י ז א : (שפרינגט אויף דערזעהנדיג דעם שטיק זייד) האסט
זיך אנגעשלאסען אן דעם ציון לעגיאָן?

מ א ק ס : (מיט א שטייכעל) : מארגען פאָהר איד אָפ...

ל י ז א : און וואס וועט זיין מיט מיר?

מ א ק ס : וואס זאל זיין?

ל י ז א : א, ווי קאלט דו ענטפערסט. (גערייזט) האסט מיר
ווען געליעבט? די לעצטע צייט האב איד באמערקט, דאס דו
ווערסט קעלטער צו מיר, דיין גאנצע באנעהמונג איז געווען פאר
דעכטיג.

מ א ק ס : האסט דו עס באמערקט?

ל י ז א : פאר דער לעצטער צייט.

מ א ק ס : וועלען מיר ריידען פון וואס אנדערש?

ל י ז א : איד פיהל עפעס דריקט מיר, א שווערעם לינט
אויף מיין הארצען.

מ א ק ס : דארפסט זיך אפרוהען. רוה זיך אויס ליזא.

ל י ז א : מיר האט זיך געכטען גע'חלומ'ט.

מ א ק ס : ווידער מיט דייע חלומות.

ל י ז א : דאס איז א אונגעוועהנליכער חלום.

מ א ק ס : לאז מיר הערען.

ל י ז א : מיר ביידע זיינען געגאנגען אויף א גרויסען פעלד.

מיר זיינען געגאנגען אין מיטען פון ביידע זייטען זיינען די קארן
געווען פארטיגע, פולע, האלב איינגעבויענע קעפלעך, פארטיג
פאר'ן שניט, דו דערצעהלסט וואונדער זאכען, לעגענדעס פאר דער
צוקונפט, און איד געה צוגעדריקט ביי דיין זייט, די זון האט גע-
לויכטען, און געבארען אונז מיט איהרע שטראהלען, אד ווי גליקליך
איד בין געווען. איד האב געפיהלט, דאס אלעס ארום מיר זינגט
און פרעהט זיך מיט מיר. (זיפט) זאג, מאקס, האסט דו מיר געליבט
מיט א אמת'ע ליעבע, מיט א ערשטע ליעבע?

מ א ק ס : (הויפט זיך אויף און פארטראכט זיך) : איד האב
געליעבט בעפאר דיר א אנדערע. — אג—אג—דערע...

ל י ז א : האט זי נישט אויסגעקוקט בלאנד?

מ א ק ס : יע, בלאנד!

ל י ז א : שלאנק, ווי א אפלטע?

מ א ק ס : שלאנק ווי די ווענוס.

ל י ז א : און אויגען ווי סאפיר'ן, ליכטיגע, גרויסע?

מ א ק ס : ווי הימלען גאנצע...

פ א ז ע... ווארום ענדיגסט דו נישט דיין חלום? ווארום פרענסט
די מיר?

ל י ז א : אט די... אה? איז אונז אנטקעגען געקומען.

מ א ק ס : א? איז זי אונז אנטקעגען געקומען! ? ?

ל י ז א : קום מיין פריינד, האט זי געזאגט.

מ א ק ס : און וואס?

ל י ז א : זי האט דיר געארעמט, מיר אפגעשטופט, און ביזט

מיט איהר אוועקגעגאנגען. איד האב דיר גערופען, געבעטען, גע-
וויינט... איהר האט זיך אלעס דערווייטערט פון מיר, די זון האט
זיך גענומען ארוםערלאזען, פינסטערער... איהר ווייטער... איהר
זייט אוועק אויף אן אנדער וועג.

מ א ק ס : און דען וואס?

ל י ז א : די זון האט זיך ארוםגעגלאזען... (וויינט זיך
פאנאנדער, א לאנגע פאזע). איד האב צו דיר גאר נישט, צו זיך גאר...
איד האב אין דיר צופיעל געלויבט, דייע טרוימען, דייע פאג-
טאזיעס האבען מיין קאפ פארדרעהט... דיין פוסטע צייט האסט דו
מיט מיר אויסגעפיהלט... און...

מ א ק ס : האב איד דען נישט געטראגען דיין צער מיט
מיינעם גלייך? קענסט דו דיר דען באקלאגען, דאס איד בין
שלעכט געווען צו דיר? אבער א ראק און א העכט, קענען איין
וואגען נישט פיהרען. אונזער גאנג פון לעבען זיינען פערשידען.
געה איד רעכטס, געהסט דו לינקס. זאג איד גלייך, זאגסט דו
קרום...

ל י ז א : האסט דו דאס בעפאר נישט געוואוסט? בין איד
דען יעצט אנדערש ווי פריהער?

מ א ק ס : איד האב געדיינקט עס וועט זיך אנדערשען.
איד האב עס דיר קיין מאל נישט געזאגט. און אימער ביסט דו
געגאנגען גענען מיינע געפיהלען, ווען איד האב אלע דייע נאכגע-
געבען.

ל י ז א : האסט מיר קיין מאל נישט געזאגט, אז איד געה
גענען דיין ווילען, אפשר, וואלט איד טאן דיין ווילען?...

מ א ק ס : האסט דו דען נישט געזעהן מיינע ליידען? האב
איד דיר אדער האסט דו מיר וואס אויסצוגעזען גענען דיין ווילען?
א חוץ דעם יעצטיגען?...

ל י ז א : ווען דו זאלסט נאר זאגען... (קליינע פאזע).

מ א ק ס : וואלטסט דו דען נישט געוואלט זיך אנטשליסען און
דעם רויטען מן דוד?

ל י ז א : ווען דאס וואלט דיין וואונש געווען.

מ א ק ס : ווי עס טוט מיר וועה פאר דיר. (רודין ערשיינט).

ר ו ד י : גור אינוועניג : (גיש ליזען און סאקסען די חשנט). נון, איז היינט היים, (פון צווייטען ציטער רופט מען ליזען).
(עס הערט זיך ליזא, ליזא).

ל י ז א : (צו רודינען) : ענטשולדיגט, (אב).

ר ו ד י : הייסט עס פאָהרען מיר ניט מאַרנען ?

מ א ק ס : וואס מיינסט דו ?

ר ו ד י : אפגעלייגט אויף א וואַד. מאַרנען האָבען מיר ווידער א באַנקעט.

מ א ק ס : די באַנקעטען האָבען מיר שוין דערעסען.

ר ו ד י : איר האָב פריהער געזעהן אַניומען. זי האָט זיך אַנגעשלאָסען און רויטען מן דוד.

מ א ק ס : וואס ? ... דו זאגסט עס ערענסט ? ?

ר ו ד י : אזוי האָט זי מיר געזאגט.

מ א ק ס : (שפאנט היין און צוריק) : צום טייפּעל, צום טיי-פעל. (שטעלט זיך אָפּ). זאג מיר רודין, איז עס ווירקליך, דאָס דער ערשטער שטערן איז דער ליכטיגסטער ?

ר ו ד י : דער ערשטער איז דער ליכטיגסטער.

מ א ק ס : און צווישען אלע שטערען ? איז ער דער ליכ-טיגסטער ?

ר ו ד י : קוקסט מיר היינט מאַדנע אויס, וואס ביסט דו אזוי פארטראכט ?

מ א ק ס : האָסט דו ווען געליעבט ? איר מיין, אויף אן אמת געליעבט ? און זי איז א קאפּריוזע געווען ?

ר ו ד י : זיפצט אָב : יע, מיין פריינד. נאָר ווי געליעבט.

ביז איבער די אויערען. ער ברודערקע, דו מיינסט דאָס דיינע ליי-דען זיינען גרויסע.

מ א ק ס : איר פרעג דאָך נאָר ווענען דיינע איבערלעבונג-גען. וואס מישט דו מיר אריין ? ...

ר ו ד י : מאַקס, איר זעה, איר פיהל א טיפּער שמערץ דריקט דיין הארץ. דיינעפראנען, דיינע רייד...

מ א ק ס : (זיפצט) : דאָס נאָר וואָס דו קענסט מיר דער-צעהלען פון דיינע איבערלעבונגען ? ? ?

ר ו ד י : צופיעל און צו גרויס איז מיין ליגעבעס געשיכטע. נאָר דאָך וועל איר דיר אביסעל אין קורצען, אין עטליכע ווערטער דערצעהלען. ווי דו ווייסט בין איר יעצט 40 יאָהר אלט. מיין ערשטע ליגעבע איז געווען צו 15 יאָהר. און ביז 19 יאָהר האָב איר צעהנדליגע ליגעבעס געפיהרט. ווי שוואוימען זיינען זיי גע-וואקסען, אבער איז אמת'ן זיינען דאָס קיין ליגעבעס ניט געווען. מיין לעצטע ליגעבע, איז געווען מיין אמת'ע ערשטע ליגעבע. געווען א שוואצע קליינע מיידעלע האָט זי מיר אויסגעזעהן, אבער זי איז געווען עלטער פון מיר, איר האָב ניט געדיינקט, אז איר זאל מיר אין איהר פארליגעבען. זי גראדע, האָט איז מיר זיך גלייך פאר-ליגעבט. ווי איר האָב שפעטער ערפאָהרען.

מ א ק ס : מאַד עס קירצער : בעפאָר ליזא קומט אריין.

ר ו ד י : א.. יעצט פארשטעה איר...

מ א ק ס : פארשטעהסט דו ערשט ניט, דו ביסט אלט איז יאָהרען אבער יונג אין שכל.

ר ו ד י : אויב אזוי, ענדיג איר ניט ? !...

מ א ק ס : וועט זיין דיין ליגעבע אַהן א ענדע.

ר ו ד י : און דיינע ניט אהער, ניט אהין...

מ א ק ס : אזוי קוקט עס אויס...
(אניומט ערשיינט).

ר ו ד י : (שפרינגט אויף) : האן, כו, זעה נאָר ווער עס איז דא !

מ א ק ס : (בלאָס פון אויפּרעגונג) : און איר האָב דיר נאָר ניט ערוואַרטעט... אפילו ניט אַנגעקלאַפּט ?

א נ י ו ט א : נו יא... געוויס ניט !...

ר ו ד י : איר גלויב, דאָס איר בין דאָ גאנץ איבעריג. (וויל געהן).

מ א ק ס : איר האָב מיט דיר וויכטיגעס וואס צו ריידען בלייב, איר בעט דיר.

ר ו ד י : דען געה איר אריין צו ליזען.

מ א ק ס : האלט זי אָפּ. ביז איר געה צו אייר אריין. פאר-שטעהסט דו ?

ר ו ד י ו : א, זיכער... באי, באי אניומא...
 א נ י ו ט א : (זיפצט אפ) : א קלוגער יונג דער רודין.
 מ א ק ס : גאנץ געוויס. אייגענליך, וואס איז דיין באזוך
 אניומא?
 א נ י ו ט א : גלאט אזוי. האסט מורא פאר איהר?
 מ א ק ס : איד פרעג דיר ניט דאס, וואס דו ענטפערסט
 מיר? זאג מיר, וואס ווילסט דו פון מיר?
 א נ י ו ט א : איד בין געקומען צו דיר, ווי דו האסט מיר
 געהייסען.
 מ א ק ס : איד האב דיר מיין אדרעס ניט געגעבען.
 א נ י ו ט א : און דאך בין איד ביי דיר אין צימער. ביי אונז
 אין צימער.
 מ א ק ס : וואס מיינסט דו מיט די ווערטער אניומא? איז
 דיר ניט גענוג, וואס דורך דיר האב איד אזוי פיעל געליטען.
 א נ י ו ט א : דו האסט געליטען? און איד? איד בין
 פון אייזען? מיין אומקעהרען מיר צו דיר, איז מיין שווערסטער
 ליידען פון מיין גאנץ לעבען.
 מ א ק ס : וואס מיינסט דו זיך אומקעהרען צו מיר? זאג
 מיר וואס דאס באדייט. ווייסט דו דען ניט, דאס איד האב א אנדער
 פרוי??
 א נ י ו ט א : איז זי בעסער פון מיר? ביסט דו גליקליך
 מיט איהר? פארשטעהט זי דיר מעהר ווי איד האב דיר פארשטא-
 נען?
 מ א ק ס : דאס ווייס איד ניט, איד קען עס ניט וויסען...
 א נ י ו ט א : איז זי א גוטע, האט זי דיר ליעב?
 מ א ק ס : אזוי גלויב איד, אלענפאלס בעסער פון מיר.
 א נ י ו ט א : ליעבסט דו זי?
 מ א ק ס : זיכער ווייס איד ניט, אבער ווען זי איז ניטא,
 פעהלט זי מיר.
 א נ י ו ט א : אבער וועסט דאך דיין ווארט מוזען האלטען.
 מ א ק ס : וועלכען ווארט?

א נ י ו ט : אז איד וועל זיך אומקעהרען צו דיר נעמין
 איד מיין היים, מיין אלטע היים צוריק.
 מ א ק ס : איז דאס ווירקליך?? אבער איד געדיינסט
 עס ניט.
 א נ י ו ט א : ווען איד בין אוועק, האסט דו צו מיר אזוי
 געזאגט. אניומא, דו געהסט אוועק? (קליינע פאזע) אך ווי שוועהר
 עס איז מיר איבערצודערצעלען. האסט געוויינט און געזאגט, איד
 וויל דיר ניט אבהאלטען. טו ווי דו פארשטעהסט, נאר אז דו וועסט
 זיך אומקעהרען איז מיינע ארעמס (צואווייגט זיך).
 מ א ק ס : (לויגט ארויף זיין האנט אויף איהר קאפ) : רוהיג,
 ש—א—ש—א. (מיט א פארקלעמט הארץ) ש—א—...
 א נ י ו ט א : איד וויל מיין היים צוריק. דיר צוריק...
 (כאפט איהם ליידענשאפט ארום און וויל איהם א קוש טאן).
 מ א ק ס : (שטופט איהר אפ פון זיך) : דו ביסט ווי א שטורם
 געווען און געבליבען. און מיין הימעל וואס האט זיך גענומען נאר
 אויסלייטערען. האסט דו ווידער מיט א כמארע פארצויגען.
 א נ י ו ט : וועסט מוזען דיין פארשפערעכען האלטען. יע,
 וועסט מוזען...
 מ א ק ס : און ווען איד וועל ניט?...
 א נ י ו ט א : גענען דיין ווילען וועסט דו דייען ווערסטער
 האלטען.
 מ א ק ס : א, ווי איד צימער פאר דעם געראנק.
 א נ י ו ט א : דאך וועט עס אזוי מוזען זיין.
 מ א ק ס : יע, צייט איד האב דיר באגעגענט בין איד פאר-
 צווייפעלט, קרבנות איינע נאך די צווייטע האב איד געבראכט
 און בריינג נאך איצטער.
 א נ י ו ט א : אט זעהסט דו, דו וועסט מוזען... איד וועל
 געהן נאך דיר ביז וועסט אנפאנגען געהן נאך מיר.
 מ א ק ס : אט פאר דעם טאקע שרעק איד מיר. אבער זאג
 מיר, האסט דו נאך ניט קיין רחמנות אויף מיין יעצטגיגער פריינדיג.
 זי איז דאך אזוי פארצווייפעלט.

א נ י ו ט א : וויס זי דען פון מיר? האסט דו דען איהר
דערצעהלט?
מ א ק ס : מיין אויפפיהרונג האט עס איהר שוין דערצעהלט.
אניומא וואס איז זי שולדיג? זי האט דאך מיר רוה געגעבען
אין שמורמישע צייטען.
א נ י ו ט א : אבער דער ווילען איז שטארקער פון דעם
פארשטאנד.
מ א ק ס : ווי שרעקליך דאס איז, זאג אניומא, ווארום
האסט דו דיר אנגעשלאסען אן דעם רויטען מגן דוד?
א נ י ו ט א : איד מוז דיר נאכגעהן, ביז דו וועסט בלייבען
שמעהן.
מ א ק ס : אויך לויזע מיין פריינדן וועט זיך אנשליסען.
אזוי האט זי מיר עס היינט געזאגט.
א נ י ו ט א : אויב עס איז אמת, וועט דער קאמף זיין
שטארקער, פיעל שטארקער ווי איד האב געדרינקט, א...
מ א ק ס : מיין קאפ ווערט צושפונגען, איד מוז זיין אליין
אצינד.
א נ י ו ט א : און איד וועל זיין נאך מיט דיר.
מ א ק ס : דאן מוז איד אראפ אין סטריט. (איד מוז) (כאטש
די הענט און פארלאזט דעם צימער).
א נ י ו ט א : (לויפט צום סיר) : אזועס... אבער וועסט קומען
צוריק.
(א קלאפ אין סיר, לויזע ערשיינט).
ל י ז א : קען איד אריינגעהן?
א נ י ו ט א : וועמען ווילט איהר? ווער זייט איהר?
ל י ז א : ווילען וויל איד אייד, און ווער איד בין? ... טרעה
רען שטיקען איהר אין האלז, די געוועזענע... וואס איהר זייט
יעצט.
א נ י ו ט א : קענט איהר מיר?
ל י ז א : יע, איד קען אייד, איד האב געהערט אייער נאג
צען געשפרעד. עס איז... מיר שווער זיך איינצוהאלטען. די טרעה
רען שטיקען אט... א... דא, (בארימט די האלז און צוואוינגט זיך).

א נ י ו ט א : דאן גלויבט מיר, ליווא, אזוי דאכט הייסט
איהר, איד האב עטליכע יאהר מיט זיך געקעמפט, אבער מעהר
האב איד ניט געקענט. ניטא קיין קראפט מיט זיך צו קעמפען.
ל י ז א : (קורץ) : וואס טייג מיין קאמפף, און איד האב איהם
פארלאזען, איידער איד האב אנגעפאנגען? איד האב געדענקט —
דאס איד וועל זיינע טרוימען פארשטעהן, אבער ניט איד קען איהם
פארשטעהן, און מיט דעם האב איד מיין מלחמה פארלאזען.
א נ י ו ט א : אויב אזוי, בין איד שטארקער פון אייד, ווייל
אין א צייט ארום ווען איד האב איהם פארלאזען, האב אין איהם
ערשט אנגעפאנגען פארשטעהן, און איצט... יעצט האב איד מיין
קאמפף געוואונען.
ל י ז א : מעגליך, ווען ער וועט מיר פארשטעהן, וועט ער
זיך צו מיר אומקעהרען.
א נ י ו ט א : אבער דאס איז ניט מעגליך.
ל י ז א : ווארום? ווארום איז מיט אייד מעגליך געווען?
א נ י ו ט א : ווייל איד האב קיינעם געהאט ארום זיך, און די
בענקשאפט איז געווען שטארקער פון מיין שטאלץ.
ל י ז א : האט איהר מיט קיין אנדערען זיך ניט פארבונד
דען?
א נ י ו ט א : ניין, דערפאר איז מיין ווילען שטארק מעכטיג.
ל י ז א : (פאר זיך) : דאס איז אונגעווענהליך.
א נ י ו ט א : אין דעם איז מיין מעכטיגע וואפע.
ל י ז א : אמת, איהר האט מעהר רעכט אויף איהם, ווי
איד, איד מוז געהן און מיין פלאץ מוז זיין פריי פאר אייד, איד
געה מייענע זאכען איינפאקען, און נאך היינט...
א נ י ו ט א : איד...
ל י ז א : טאקע גלייך... עפעס אזוי גרינג פיהל איד זיך
כיד, ווי שוועהר מיז איז פריהער געווען, אזוי גרינג פיהל איד מיר
יעצט (אב) (רודין ערשיינט).
ר ו ד י : וואס האט איהר דא פארקאכט? וואס? זי געהט
פארלאזען די הויז.
א נ י ו ט א : מיין הויז.

ר ו ד י : וואס זי האט געהאלטען אין ארדנונג און ריין ?
 ר ו ד י : אבער וואס איך האב אויפגעבויט.
 ר ו ד י : א. ווער קען עס פארשטעהן ?
 א נ י ו ט א : יעדער איינער !
 ר ו ד י : ווארום האט איהר איהם פריהער פארלאזען ?
 א נ י ו ט א : ווייל איך האב איהם נישט פארשטאנען.
 ר ו ד י : און יעצט פארשטעהט איהר איהם ?
 א נ י ו ט א : אויב איינער פארשטעהט איהם ריכטיג... דאן
 בין איך די איינציגע. זיין וועג, איז יעצט מיין וועג. זיין געפיהל
 איז יעצט מיין געפיהל.
 ר ו ד י : דערפאר האט איהר זיך אנגעשלאסען אן דעם
 רויטען מגן דוד ?
 א נ י ו ט א : ווייל איך מוז געהן נאך איהם, ביז ער וועט
 מיך נויטיג האבען.
 ר ו ד י : אבער ליזא ?
 א נ י ו ט א : זיי זיינען סאי ווי סאי קיין פאר נישט. זיי
 פארשטעהען זיך איינער דעם צווייטען נישט, זיי זיינען די ליידען
 איינער פאר דעם צווייטען.
 ר ו ד י : דיינקט איהר אזוי ?
 א נ י ו ט א : נישט איך דיינק, נאר איך בין זיכער. אלענ-
 פאלס האט זי מיר עס אליין ערקלעהרט.
 ר ו ד י : דאס האב איך דוכט מיר אויך באמערקט, נאר
 בולטער. איז זיין לעצטע ווערק ("צוריק צו מיין לאנד").
 א נ י ו ט א : איז דעם ווערק האב איך דערקענט דעם רוף
 נאך מיר, איז דעם ווערק האב איך איינגעזעהן דאס איך בין זיין
 ציעל. איז דעם ווערק, האב איך איהם גענומען פארשטעהן, און
 מיין נשמה און מיין הארץ איז מיט זיינע צוזאמען געגאסען, ווי איי-
 נער. און מיר קענען נישט עקזעסטרעם, איינער און דעם צווייטען.
 ר ו ד י : איהר פארשטעהט ווירקליך זיין ווערק.
 א נ י ו ט א : נישט זיין ווערק, נאר איהם. די ווערק האט נאר
 געווען דורך איהם, דער בוך איז ער. די שטומע ווערטער... זיין
 נשמה, זיינע רייד...

ר ו ד י : דיינקט איהר נישט, דאס זי וועט ליידען צו שטארק
 דורך דעם ? כ'מיין ליזא ?
 א נ י ו ט א : איד גלויב, דאס נישט! אפשר, פון אנפאנג
 אביסעל, נאר דערנאך וועט זי גאנץ צופרידען זיין, ווייל יעצט
 לייד זי מעהר מיט איהם, ווי שפעטער און איהם.
 ר ו ד י : איהר פארשטעהט עס בעסער, איהר זייט א פרוי.
 א נ י ו ט א : וואלט איהר וועלען אריינגעהן צו איהר, זעהן
 וואס זי טוט דארטען ?
 ר ו ד י : ווי איבערדיינקליך, איהר זייט, יעס, איך געה.
 (ש).
 מ א ק ס : (ערשיינט).
 א נ י ו ט א : (מיט א שמויכעל) : דאך זיך דערווארט. צוריק
 געקומען. (ווייל איהם אומארמען).
 מ א ק ס : יעצט זעה איך, דאס דו פארשטעהסט מיר.
 א נ י ו ט א : האסט דו געהערט אונז ריידען ?
 מ א ק ס : אלעס. יעדעס ווארט. אלעס איז אמת, וואס דו
 האסט געזאגט. אבער וואס זאל איך טאן מיט איהר ?
 א נ י ו ט א : זי האט מיר דעם וועג פרייגעלאזען. זי האט
 מיר אפגעזאגט, אז איך האב מעהר רעכט צו דיר, ווי זי.
 מ א ק ס : דער לעבען. דער גאנצער לעבען איז א מלחמה.
 דער שטארקער שטופט אפ אימער דעם שוואכערען. דער שוואכער,
 דער באזיגעטער... בוינט איין די קאפ, טרעט אפ זיין וועג פאר
 דעם זיענער.
 א נ י ו ט א : האסט רעכט, אזוי איז עס. און אזוי וועט
 עס בלייבען... די מלחמה פון לעבען וועט קיין מאל נישט אויפהערען.
 פון פאלק צו פאלק מעגליך זאל אויך ווערען מלחמות, אבער נישט
 פון מענטש צו מענטש.
 מ א ק ס : אזוי ווייזט עס אויס.
 א נ י ו ט א : דאס לעבען איז א הויכע בארג, וואס ציהט
 יעדען ארויף. און אלע קריכען. און אלע דראפען זיך אויף אלע
 סיער. אנדערע זיינען צו שוואך, ביים אנפאנג קלעטערען פאלען זיי

ארונטער, מאנכע אין מיטען, און מאנכע פון סאמען שפיץ ? און
זייער פאל אין שרעקליך. זייער פאל אין טויט.
(רודין לויס מאריון מיט א ווילדען געשריי).

ר ו ד י ן : שנעלער נאך א דאקטאר... ליזא האט זיך גע-
ס'ט. (עס הערט זיך א פאל אין סמרים, געשרייען, ווייבערשע קוויט-
שעריי, רוהין קוקט דורכ'ן פענסטער, שפרינגט אפ צוריק מיט א פאר-
שטיקטען געשריי).

ר ו ד י ן : זי האט זיך אויך דורך דעם ווינדע דורכגעוואר-
פען. (מאקס לויפט ארונטער, ער טראגט זי אריין א צעשמעטערטע, פון
פנים גיסט זיך בלוט, ער לייגט זי אוועק אויף דעם פלאך; ווייבער מיט
קוויטשעריי און געוויין שמופען זיך, ריידען אונפארשמענדליך... קינ-
דער, אייניגע מענער, אלע שמופען זיך אריין.

א נ י ן א (פאלט צו איהר צו מיט געוויין) : א, מלחמה פון
לעבען.

מ א ק ס : ניט געקענט ארויף. צו הויך די בארג פון לעבען
פאר דיר געווען...

פ א ר ה א נ נ פ א ל ט ל א נ ג ז א ב.

הערר גאלץ

פערזאנען:

הערר גאלץ.
פרוי גאלץ.
דאקטאר.
אקושערין.
מאדאם זילבער.
הערר זילבער.
דינסט.

(די ביחנע שמעלש פאר א צימער, נאכדעם א צווייטער צימער
מיט בלויע סאמעטענע פארהאנגען. נישט רייך אבער געשמאקאל מער-
לירט. ווען דער פארהאנג הויב זיך אויף הערט זיך קלונגען פון דעם
גלעקעל).

ד י נ ס ט : (קומט ארויס עפענט הי מיר, דאקטאר ערשוינט).
ד א ק ט א ר : (גייט איהר דעם הוט מיט דעם מאנטעל) :
וואס הערט זיך, וואס מאכט זיך ?

ד י נ ס ט : זעהר שוואך זי ליגט ווי באוועגלעך.
ד א ק ט א ר : איז די אקושערין נאך דא ?
ד י נ ס ט : יע, זי איז נאך דא. זי ווארט אויף אייער
קומען. זי איז זעהר אויסגעמאטערט.

ד א ק ט א ר : יע מיר האבען שווער די נאכט געארבייט
(געהט אריין דורך די פארהאנגען. עס הערט זיך א וויינען פון א
קינד).

ד י נ ס ט : ווען דער הער וואלט דאס וויסען. ער האט
דאס גארניט ערווארטעט. נאדיר א זיבעלע.
ד א ק ט א ר : (שמעקט ארויס הי קאפ דורך די פארהאנג) :
איהר וועט אזוי גוט זיין אריינברענגען לעבליכע וואסער. (דינסט
שט). (עס הערט זיך דאס וויינען פון קינד).
ד א ק ט א ר : אזוי איז דאס איין לעבען קומט. איינער
געהט אוועק. (דינסט אריין).

ד י נ ס ט : אט האט איהר וואסער.
ד א ק ט א ר : זייט אזוי גוט, נישט עס צו דער אקושערין
איך קום גלייך אריין. (געהט ארויס א ציגאר און פארויבערט, זעצט זיך
אויף א שטול, באטראכט די בילדער די ביכער). (דינסט קומט אריין).

ד א ק ט א ר : איד קוק אויף די ביכער, אייער הער מוז
 ויין א געבילדעטער מאן.
 ד י נ ס ט : צו ער איז ז געבילדעטער דאס ווייס איד ניט,
 ווייל איד בין א פראסט ווייבעל. נאך מענשען האלטען איהם פאר
 זעהר א געבילדעטען. אלע קומען צו איהם שרייבען אמעריקאנער
 אדרעסען.
 ד א ק ט א ר : מיט וואס באשעפטיגט זיך אייער הער ?
 ד י נ ס ט : ער איז אן אנענט פון זינגער מאשינען פון די
 עלטערע אנענטען. ער האלט אין איין ארום פארהערן, קומט איין
 מאל אין צוויי וואכען. אדער איז א חודש אמאל. ערשט נעכטען
 פריה איז ער אוועקגעפארהערן.
 ד א ק ט א ר : האט מען איהם געלאזט וויסען ווענען
 קינד ?
 ד י נ ס ט : איהר ווייסט ער האט געוואלט אז זי זאל
 אראפטרייבען דאס קינד.
 ד א ק ט א ר : דאס ווייס איד, אבער איד פרעג אייד, צו
 מען האט איהם געלאזט וויסען ווענען קינד ?
 ד י נ ס ט : נו, געוויס, מען האט איהם טעלעגראפירט,
 גלויבט איהר ניט אז ער וועט דאס קליין נפשו'ל ליעב האבען ? ער
 איז אזא שטריינגער מענש. זעלטען זעהט איהר אויף איהם א
 שמייכלעל. זעהט איהר די מאדאם, זי איז גאר אן אנדערע. דער
 שמייכלעל ליגט אימער אויף איהרע ליפען.
 ד א ק ט א ר : די מאדאם ? (פארטראכט זיך).
 ד י נ ס ט : יע, די מאדאם איז א מלאך.
 ד א ק ט א ר : מלאכים קענען אויף דער ערד ניט לעבען.
 ד י נ ס ט : איד וואלט שוין וועלען זעהן וואס פאר א פנים
 ער וועט מאכען. וואלט איד געוואלט אז דאס קלייניקע זאל ביי
 איהם חן קריגען. גאט...
 ד א ק ט א ר : מאכט זיך ניט קינדיש. וואס האט ער קיין
 פאטער ליעבע ניט, איז ער דען ניט דער פאטער פון קינד ?
 ד י נ ס ט : אבער ער איז אזא ערענסטער, א בייזער.
 ד א ק ט א ר : אזוינע מענשען דארף מען קענען פארשטעהן.

אונטער זייער ערנסטקייט און בייזקייט ליגט א קוואל פון נוסט-
 קייט און ליעבע.
 ד י נ ס ט : דענקט איהר אז ער איז איינער פון אזעלכע.
 ד א ק ט א ר : אזוי גלויב איד.
 ד י נ ס ט : איד האב מורא איהר מאכט א טעות.
 ד א ק ט א ר : ער קוקט אויף דעם לעבען מיט טיפערע
 אויגען פון איד און פון מיר אפילו.
 ד י נ ס ט : דאס פארשטעה איד ניט, און איד וויל ניט
 פארשטעהן. איד ווייס זינט די וועלט שטעהט האבען פרויען קינד-
 דער און מענער מישען זיך ניט אין אזוינע אנגעלעגנהייטען.
 מאדאם זילבערס און איהר מאן קומען אריין.
 ד י נ ס ט : אט איז דער מאדאם מוטער.
 ה ע ר ז י ל ב ע ר : און איד בין איהר מאן.
 מ א ד : ז י ל ב ע ר : אז מען שטעלט זיך ניט פאר
 וואס שטעלט זיך אליין פאר ?
 ד א ק ט א ר : נו, איד פארלאז אייד, איהר וועט מיר ענט-
 שולדיגען, איד געה זעהן וואס די קינבעטארין מאכט.
 מ א ד : ז י ל ב ע ר : געהט, געהט, מיר וועלען אויך
 באלד אריינקומען.
 דאקטאר אב.
 ד י נ ס ט : וואלט איהר טרינקען א גלעזעל טהעע מאדאם.
 דער סאמאואאר איז נאך היים ?
 ה : ז י ל ב ע ר : מילא, ווילסט געבען טהעע, טא דער-
 לאנג שוין.
 מ א ד : ז י ל ב ע ר : ער וועט זיך אפזאגען ווען פון
 טהעע, דער אלטער זויפער, האסט דאך ערשט געטרונקען טהעע.
 ה : ז י ל ב ע ר : נארעלע וואס ווארט דאס זיך, וועל
 איד טרינקען נאך א גלעזעל (דינסט אב) א טייער ווייבעל די דינסט.
 מיר איז א וואונדער וואס זי האט ניט חתונה. זי איז נאך גאר
 ניט אזוי אלט, ווי דיינקסטו ?
 מ א ד : ז י ל ב ע ר : ווער וועט זי וועלען מיט זעקס
 קינדער ?

ד י נ ס ט (קומט אריין) (טראגט אויף א טאץ עמליכע גלעזער
 מחע) : אט האט איהר טהעע.
 מ א ד ז י ל ב ע ר : זאג מיר רחל, ווי דיינקסטו וועט
 ער אויפנעמען די בשורה ווענען קינד.
 ד י נ ס ט : דער דאקטאר האט מיר צומישט.
 מ א ד ז י ל ב ע ר : וואס איז דעו?
 ד י נ ס ט : ער האלט פון איהם מעהר ווי מיר אלע. ער
 האט איהם אזוי הויך געהויבען נאך העכער פון זיך. פאר א גאנצען
 קענער מאכט ער איהם.
 ה ז י ל ב ע ר : וואס דעו, איד בין א קענער ווען איד
 וואלט געווען אזא פרייער פויגעל וואלט איד אויך געווען א קענער.
 א מענש פאהרט ארום די וועלט, און לעזט ביכער און זאל ניט
 זיין קיין קענער? איז דא דער וואונדער?
 מ א ד ז י ל ב ע ר : ער איז אויך אפילו אין אמעריקא
 געווען. אין נעו יארק וואו די מאשינען ווערען געמאכט.
 ד י נ ס ט : דערפאר זאגט דער דאקטאר מען דארף איהם
 פארשטעהן.
 מ א ד ז י ל ב ע ר : אבער ווארום וויל ער קיין קינדער
 ניט האבען?
 ד י נ ס ט : אט דאס איז דאך מיין פראגע? וואס איז א
 פאמיליע-לעבען אהן קינדער? וואס איז א הויז אהן א קינד?
 די הויז איז ווי ווענט אהן א דאך.... וואס ליעבט נאך שטארקער
 א פרוי, ווי א מוטער צו זיין. (עס הערט זיך דאס קינדס וויינען אין
 צווייטען צימער).
 ל א ז א ר ג א ל י (קומט מיט א קליינעם משעמאדאן, קוקט
 זיך ארום, שמעלט אוועק דעם משעמאדאן אויף דעם שמוהל, טוט אויס
 זיין פאלעריגע און די הוט, קוקט א לענגערע וויילע אויף דעם שלאס-
 צימער. עס הערט זיך דאס געוויין פון דאס קינד, ער צימערט אויף,
 געהט צו צום צימער, נעמט אן די פארהאנג, קליינע פאזע, לאזט עס אָב,
 קערט זיך אום צום פענסטער, שמעקט אווילע פארטראכט) : נו הייסט
 עס בין איד א פאטער געווארען. איד... און מיר דאכט זיך אז איד
 האבט עס ליעבט באקומען. דאס האט מיין פאטער ליעבע ערוואכט.

האב איד א רעכט אויף א קינד? איד וואס בין אונטערהינג צו ער
 ציען א קינד, זאל האבען קינדער. ווארום בין איד אזוי שלעכט?
 שלעכט צו מענשען. און שלעכט צו זיך. אבער די שולד ווער האט
 אין דעם? ווער האט עס אין מיר איינגעפלאנצט? און פאר דעם
 האב איד מורא. אד גאט העלף מיר, גיב מיר כוח, מוטע צו קענען
 געהן דעם וועג ווי אלע געהן (קוקט אויף דעם צימער) דאכט זיך אין
 צימער ליגט א נייעם לעבען, מיין בלוט איז אין איהם. מיין שלעכטע
 בלוט, האט ער אין זיך אריינגענומען. די בלוט פון מיין פאטער
 וואס האט אין מיר אריינגעגעבען. (געהט צו צום צימער, נעמט פאר-
 נאנדער די פארהאנגען, עס זעהט זיך א בעס, די קינדעמאדאן ליגט אין
 איהר, די קינד ליגט ביים זייט פון דער מוטער. דער דאקטאר און די
 אקושעריין קלייבען זיך אוועק צו געהן. די דינסט טוט אן דעם סאני-
 פעל דעם דאקטאר. הער און מאדאם זילבער זיצען אויף שטולען).
 ד י נ ס ט : דער הער איז דא (אלע הויבען זיך אויף).
 ה ע ר ז י ל ב ע ר : וואס האסטו געמיינט, ער וועט ניט
 קומען. ער איז דאך דער טאטע פון דאס נפשל, וואס מיינסטו עפעס
 א טאטע וואקסט אין בלאטע?
 ל א ז א ר ג א ל י : געהט צו צו דער קינדעמאדאן טוט
 איהר א קוש אין שטערען. מוזל טוב דיר...
 ד א ק ט א ר : זאל זי רוהען. רערט ניט צו איהר.
 ל א ז א ר ג א ל י : איהר געהט אוועק דאקטאר?
 ד א ק ט א ר : אין קורצען וועל איד זיין צוריק.
 ל א ז א ר ג א ל י : איד וואלט געוואונשען איהר זאלט דא
 בלייבען ווען זי איז אזוי שלאף.
 ד א ק ט א ר : איד מוז דאך באגלייטען די אקושעריין.
 דער וועג איז זעהר גליטשיג און די נאכט איז פינסטער.
 ל א ז א ר ג א ל י : וועל איד די אקושעריין אהיים פיהרען.
 כדאי דער דאקטאר זאל דא בלייבען.
 א ק ו ש ע ר י ז : מיט'ן גרעסטען פארנעניגען, ווען איהר
 ווילט אזוי.
 ד י נ ס ט : ווארום זאל זי ניט וועלען, א מיאוסער קאווא-

ליר זייט איהר. (אלע לאבען). איהר זייט אביסעל א בייזער אבער
ניט קיין מיאוסער.

לאזאר גאלץ: הלואי וואלט עס פארקעהרט געווען.
דאקטאר: ווען א מענש איז אויף זיך מודה איז נאך
אין איהם דא גוטעס. געהט, די אקושערין איז נאך ניט געשלאפען.
זי האט שווער און וויסענשאפטליך געארבייט.
(אקושערין און לאזער אב).

דאקטאר: די קינדעמאטארין שלאפט קומט אריין אין
צווייטען צימער. (זיי געהען ארויס, די דינסט פארציהט די פארהאנגען).
אבער לאזט אביסעל אפען.

דאקטאר (זעצענדיג זיך): ווי איך זעה האט מיר מיין
פארשטאנד ניט אפגענארט.

דינסט (הויפט די הענט אויף): איך דאנק דיר גאטעניו
פאטער. דו ביזט דאך אויך דער פאטער איבער אונז דיינע קינד-
דער. (טוט זיך א כאפ) און איך רעד, געקענט האב איך שוין לאנג
פארטיג מאכען דעם סאמאוואר (אב).

דאקטאר: א זעלטען איבערגעגעבענע דינסט.
מאר. זי לבער: וואס זאל זי נעבער טאן, אן אלמנה
מיט זעקס קינדער.

דאקטאר: און וואו זיינען די קינדער?
מאר. זי לבער: צוטהיילט צווישען איהר פאמיליע.
איינער האט גענומען א קינד און אנדערער צוויי. די עלטערע קינד
א מיידעל איז ביי מיר.

דאקטאר: איהר מיינט זי דינסט ביי אייך?
מאר. זי לבער: ניט מעהר זאלען מיינע שונאים
האבען געזונט וואס זי ארבייט ביי מיר, איך ארבייט מעהר פון
איהר.

ה. זי לבער: שילט זיך ניט, און שווער זיך ניט. דער
דאקטאר וועט דיר אזוי אויך גלויבען.

דאקטאר: נו, מיר וועלען מעהר ניט רעדען וועגען
דעם. (דינסט קומט אריין).

דינסט: וואלט דער הערר דאקטאר געגעסען וועטשערע

מיט אונז? אייגענטליך פיהל איך זיך היינט קיין דינסט דא, נאך
די בעל-הבית'טע פון הוין.

מאר. זי לבער: געוויס ליגט עס די פליכטען אויף
דיר פון אלעם (לאזער גאלץ קומט אריין).

דינסט: און אט איז הערר לאזער אויך דא, איך נעה
גלייך אריינטראגען דעם סאמאוואר (אב).

דאקטאר: נו, הערר גאלץ, יעצט גיב איך אייך מול
טוב אב (הויכט זיך אויף, רייכט איהם די האנט) גליק פון מיין טיעפען
הארצען.

גאלץ: א דאנק, א דאנק (טוט אויס זיין מאנטעל).
(דינסט טראגט אריין דעם סאמאוואר שטעלט איהם אויף דעם טיש).

גאלץ: דער דאקטאר וועט מיט אונז וועטשערע עסען.
איהר הערט רחל?

ה. זי לבער: מיט וואס ביזטו אזוי זיכער אז דער
דאקטאר וועט וועלען?

דאקטאר: הער גאלץ איך וועל אייך ניט ענטזאגען.
דינסט: עס ברעט זיך א טייער פעטינקע געזעל, אז
איהר וועט זיך אלע באלעקען.

דאקטאר: מען רימט אייער קאכען, נאך יעצט וועל
איך זעהן אויב עס איז אמת אויב איהר זייט טאקע א גוטע קע-
כין?...

דינסט: דענקט ניט הער דאקטאר, אז איך בין א דינסט
אלע מיינע יאהרען. איך האב אמאל אויך געהאלטען דינסטען.
נאך אז גאט האט געוואלט אזוי (ווישט די אויגען).

גאלץ: ווער האלט דען דא אייך פאר א דינסט? מען
פרעגט דען אייך וואס איהר טוט? אדער ווי איהר טוט. איהר
זייט די אויפזעהערין פון אונזער הוין.

דינסט: איך האב זיך ניט צו באקלאגען. דאנק דיר גאט
פאר דעם... און געזונט זאלט איהר זיין מיט אייער פרוי און מיט
אייער קינד. (ווארפט א קוש וואו די קינדעמאטארין ליגט) אד האב איך
זי ליעב ווי אן אייגען קינד. אגניסען אייך נאך טהעע דאקטאר?
דאקטאר: דאנקע איך וויל ניט מעהר.

ד י נ ס ט : און איהר מאר. וילכער וועט אויך עסען מיט
 אונז וועטשערע?
 מ א ר : ז י ל ב ע ר : און וואס וועלען מיר טאן מיט
 אונזער וועטשערע? (צום סאן) קום טאקע אהיים, די קינדער וואר-
 טען פאר אונז.
 ג א ל פ : וואס רעדט איהר שוויגער, איר מיין דאך אז
 איהר זאלט ביי אונז נעכטיגען.
 מ א ר : ז י ל ב ע ר : ווער זאגט דיר דען אז ניט, געוויס
 וועל איר קומען נעכטיגען.
 ד י נ ס ט : טא, זאל הער זילבער געהן אהיים, און איהר
 וועט דא בלייבען, צוליעב וואס געהן אהין און אהער.
 מ א ר : ז י ל ב ע ר (צום סאן) : ווי דענקסטו וואלט דאס
 ניט גלייך געווען?
 ה ע ר : ז י ל ב ע ר : זאל זיין אזוי, און איר געה גלייך,
 ניט נאכט אייר אלעמען (אב).
 (עס הערט זיך א געוויין פון קינד).
 ג א ל פ : (שטוינגט אויף און געהט אריין אין שלאף צימער)
 ד א ק ט א ר : דער קינד וועט איהם איבערמאכען, ער האט
 דאס ליעב.
 מ א ר : ז י ל ב ע ר : אויף דעם איז אונזער נאנצע האפ-
 נונג, איר דאנקט דיר גאט.
 ד א ק ט א ר : דאס איז א נאטור געזעץ, און ניט דער
 ווילען פונ'ם מענשען. (דינסט אב).
 ג א ל פ : (קומט אריין) : שוויגער זי רופטט אייך.
 ד א ק ט א ר : איר געה אויך. (מאך, זילבער אב).
 ג א ל פ : (צום דאקטאר) : מיט אייך האב איר... וויל איר
 וואס ריידען.
 ד א ק ט א ר : דערפאר וויל איר זעהן וואס זי מאכט פרי-
 ער.
 ג א ל פ : נוט, קומט באלד אריין דאקטאר (דאקטאר אב)
 (שטאנט אהין און שעהר). דאס איז א נאנץ אונגעוויינליכע ענדער-
 רונג. איר האב דאס ווירקליך ניט ערווארטעט. זאל זיין ווי עס

וויל, אבער איר האב עס ליעב באקומען. ווי קליין דאס איז, און
 דאך ווי גרויס די ליעבע צו דעם איז. ווי א שטראם פון נייע געד-
 פיהלען האבען מיר ארום געכאפט, ליעבע צו אלעס און צו אלעמען.
 איר פיהל אז איר האב עפעס טייערעס געפונען, וואס איר האב
 לאנג ארומגעזוכט און ניט געוואוסט וואס איר זוד... און ענדליך...
 (געהט צו צו די פארהאנגען קוקט אריין) ארימע פרוי מיינע, האט
 זיך אלע מאל געבעטען איר זאל מיין שטעלע אויפגעבען, וועט מען
 לעבען ארימער אבער צוזאמען. און ווער האט פארטראכט איהרע
 רייד? ווער האט געפיהלט איהר געפיהל. אה, פרוי, צייטענווייז
 ביזטו מארטירעריש וואונדערבאר. (געהט צו ווידער צו די פארהאנג-
 גען) (דאקטאר ערשיינט).
 ד א ק ט א ר : (בלויבט שמעקן קוקט אויף גאלץ'ן) : מיין הער
 מיר קענען ריידען, קומט זעצט זיך (זיי זענען זיך, דער דאקטאר פא-
 רויכערט א סיגאר). וואס ווילט איהר מיט מיר ריידען?
 ג א ל פ : איר, עה, איר...
 ד א ק ט א ר : רעדט אפען, באהאלט זיך נאך ניט, איר ווייס
 אז מיט דעם געבורט פון קינד האט אייך געמאכט צו ענדערען
 אייערע געפיהלען.
 ג א ל פ : הער דאקטאר, איר ליעב דאס קינד.
 ד א ק ט א ר : וועלכער פאטער האט ניט ליעב זיין קינד?
 וואס דערצעהלט איהר מיר דא פאר א נייעס.
 ג א ל פ : ביי מיר איז דאס א נייעס, וויל איר האב קיין
 מאל געביינקט און ניט געפיהלט אז איר ערווארטע א פאטער צו
 ווערען. עס איז מיר גאנץ פרעמד דער געפיהל געווען.
 ד א ק ט א ר : האט איהר זיך געפיהלט אז איהר האט א
 היים און א ליעבע צום פאמיליען לעבען?
 ג א ל פ : מיר דוכט זיך אז ניט, איר האב קיינמאל קיין
 בענקשאפט ניט געפיהלט ניט נאך מיין היים, און ניט...
 ד א ק ט א ר : צוליעב וואס האט איהר געהייראט?
 ג א ל פ : זאל איר זאגען דעם אמת?
 ד א ק ט א ר : אויב ניט דעם אמת, דאן דערצעהלט מיר
 גארניט.

ג א ל פ : דאן טו איד עם (א קליינע פאזע) הער דאקטאר
איד האב געפיהרט א צו שטורמישען, אדער בעסער געזאגט עקעל-
האפטען לעבען. מיין פראפעסיע האט מיר פיעל אין דעם געהאל-
פען. די פרויען זיינען זעהר לייכטזיניג. א פראנטעל בין איד
פון אימער געווען. געזאגט א מיידעל איד ליעב... און זי איז
געווען מיינע... איד האב ניט איבערגעקליבען קיין פרויען, מייד-
לעך... אלטע, יונגע... שעהנע אדער מיאוסע. איד האב בלומען
אויסגעריסען און מיט די פיס געטראטען. איד האב פיעלע פא-
מיליען לעבענס רונירט... און יעדער שטאדט וואו איד בין געווען
האב איד א צייכען פון בלוט הינטער מיר געלאזען. אה, די פרויען.
דאס איז אזא וויין, וואס מעהר איהר טרינקט, מעהר ווילט איהר...
ד א ק ט א ר : וועמען באשולדיגט איהר אין דעם, איהר
וויינט?...

ג א ל פ : הער דאקטאר, איד באשולדיג זיך, זיך אליין
באשולדיג איד. איד בין א פארברעכער געווען און גיב עם צו. איד
האב קרבנות דאקטאר, דאס איז מיין ודוי פאר אייך. איד פיהל
זיך היינט גליקליך און דאך שרעקט מיר מיין הארץ עפעס.

ג א ל פ : ער... ער... ווען דער מענש זאל וויסען וואס בא-
דייטעט גליק, און אונגליק. דעם שרעק פון פרייד, דעם שרעק פון
אונגליק... דאס איז א קראפט וואס איז איבער אונזער מעגליכען
געפיהל... אבער פיעל מאל ווען עם קלאפט די הארץ אד, דאן
ציטער איד...

ד א ק ט א ר : ווארום האט איהר געהייראט, זאגט מיר?
האט איהר...

ג א ל פ : לאזט איד בעט אייך, איד רעד וועגען שרעק...
איד האב דאן אויך געפיהלט אזא קלאפעניש אין הארץ ווי יעצט...
אין א קליין שטענדטעל בין איד געווען. נאך דאכט גאר א קינד איז
זי געווען, זעכצען, זיבעצען יאהר... אבער ניט מעהר זאג איד
איד אייך. א בלוט... גאט, ווי שעהן זי איז געווען... איין וואך בין
איד אין שטענדטעל געווען. פארהרט ניט האט זי זיך געבעטען...
איד וועל זיך דאס לעבען נעמען אויב איהר פארלאזט מיר... אדער
נעמט מיר מיט. (ווישט די אויגען) זעקס אין דער פריה, ווען די

באהן האט געדארפט אפגעהן, איידער איד האב זיך געוואלט זע-
צען, האב איד דערהערט א געשריי, גאלץ נעם מיד מיט. איד האב
זיך גיך אריינגעכאפט אין וואגאן — א פייה... איינס, צוויי דריי...
די באהן האט זיך גערהירט... א געשריי, די באהן איז שטעהן גע-
בליבען... דאקטאר (לעהנט זיך אן מיט און וויינט).

ד א ק ט א ר : א פארברעכער מוז זיין א הארטער מענש...
ניט אזוי ווייבערש ווי איהר זייט.

ג א ל פ : זידעלט, וויפיעל איהר ווילט, אבער פארגעסט
מיר אויך ניט צו טרייסטען. מיין נשמה איז קראנק פון דאן אן.
ווי א שטן געהט זי מיר נאך... אט איצט איז זי אפילו פאר מיינע
אויגען. ווי א לעבעדיגע... א—א—

ד א ק ט א ר : נו, דאס דארפט איהר שוין ארויסשלאגען
פון קאפ, דאס איז ביי אייך א מאניע קרענק.

ג א ל פ : א געוויסען קרענק, דער געוויסען פארשטעהט
איהר גראבט מיר אונטער.

ד א ק ט א ר : און ווי פיהרט איהר זיך היינט אויף.

ג א ל פ : היינט? היינט קעמפף איד מיט דער חיה אין
מיר... איד דערשטיק די חיה יעדעס מאל ווען זי ווערט ווילד.

ד א ק ט א ר : און עם געלינגט אייך?

ג א ל פ : יא, עם געלינגט כאטש... אבער עם געלינגט...

ד א ק ט א ר : וואס טוט איהר אין אזא פאל?

ג א ל פ : איד פאהר גלייך אהיים... זי איז גוט און איבער-
געבען...

ד א ק ט א ר : נו וואס זשע ווילט איהר?

ג א ל פ : מיין נשמה היילט מיר... אויך מיין קערפער היילט
מיר.

ד א ק ט א ר : אויף דעם דארף איד גוט שטודירען, אויב
איד בין בכוח צו דעם.

ג א ל פ : איד געה ארום ווי א שטן... ניין דאקטאר, איד

וויל מיין קינד זאל א פאטער האבען, איד האב עם ליעב.

ד א ק ט א ר : זאגט ווארום האט איהר ניט געוואלט אייער
פריי זאל א קינד געבוירען?

ג א ל ז : ווייל... ווייל איד האב מורא...

ד א ק ט א ר : פאר וואס?

ג א ל ז : עס זאל ניט באקומען מיין ירושה, וועלכע איד האב געירשנט פון מיין פאטער.

ד א ק ט א ר : איז אייער פאטער...

ג א ל ז : געשטארבען פון אזא לעבעז... אה! איד בין נאך א קינד דאן געווען... אבער די ווילדע איינפאלען פון מיין פאטער געדענק איד... ער האט ביי אזא אנפאל שיעור ניט דער-ווארגען מיין מוטער.

ד א ק ט א ר : איז ער הייסט עס געשטארבען פון ווענע-רישע קראנקהייט?

ג א ל ז : איד ווייס ניט פון וואס ער האט געליטען. איד בין צו קליין נאך געווען צו פארשטעהן עס. איד ווייס נאך ער פלעגט ווילד ווערען... משוגע... גאט ווי משוגע...

ד א ק ט א ר : ווען האט איהר זיך צום ערשטען מאל...? איד מיין...

ג א ל ז : נאך אלס קינד... שפילענדיג זיך...

ד א ק ט א ר : און אייער מוטער פון וואס איז געשטאר-בען?

ג א ל ז : דאס געדענק איד ניט.

ד א ק ט א ר : ווי זייט איהר אין אייער געשעפט?

ג א ל ז : וואס מיינט איהר?

ד א ק ט א ר : איד מיין צו זייט איהר רוחני? צו אויפ-געדענק?

ג א ל ז : די לעצטע פאר יאהר זעהר אויפגעגעבן. איד קען לאנג ניט ריידען מיט א מענטשען. מיט זיצען לאנג אויף איין פלאץ. און...

ד א ק ט א ר : נו, גענוג... יעצט וועלען מיר רעדען וואס אנדערס. איד זעה ביי איד ביכער, אסך וויסענשאפטליכע צווי-שען זיי. האט איהר זיי געלעזען?

ג א ל ז : כמעט אלע וואס זיינען דא האב איד געלעזען.

לעזען זאב איד אימער ליעב. איד האב פיעל געלעזען וועגען אנא-טאמיע און היינענע...

ד א ק ט א ר : האט איהר עפעס געלערענט פון דעם?

ג א ל ז : פיעל, זעהר פיעל האב איד געלערענט.

ד א ק ט א ר : האט איהר געלעזען די געפארען פון אזא לעבעז?

ג א ל ז : אלעס, אלעס... איד ווייס...

ד א ק ט א ר : זייט איהר קערפערליך שוואך?

ג א ל ז : איד פיהל אז די ביינער אין מיר טרוקענען... דארען... און אין קאפ ברענט און שווינדעלט, עס טריקענט דער מארד אין מיין גאנצען קערפער... דאס מאכט מיר שלעכט צו אלעס און צו אלעמען.

ד א ק ט א ר : יעצט וועל איד אייד פרעגען, וועט איהר פאלגען מיין ראטה? וועט איהר פאלגען וואס איד וועל אייד הייסען?

ג א ל ז : אלעס... אלעס וואס איהר וועט הייסען...

ד א ק ט א ר : איהר זאלט ניט עסען קיין פלייש, קיין מילך, קיינע אייער, דאס איז די הויפט זאך וואס מאכען רייצען צום פארקעהר, קיינע געטראנקען. דאס איבעריגע וועל איד אייד קענען ראטהען נאך א פארזיכטיגער אונטערזוכונג.

ג א ל ז : אד, דאקטאר ווען איהר זאלט וויסען מיינע ליידען דאקטאר, איז נאך קיין מיטעל ניטא צו היילען דעם געוויסען?

ד א ק ט א ר : ביז יעצט איז נאך אזא מיטעל ניט ערפונ-דען געווארען, איבער צוויי אורזאכען. דאס ערשטע, צו ערפינדען אדער צו ענדעקען אזא מיטעל, מוז מען האבען געוויסען, און דאס צווייטע איז קיין געוויסען ניטא. ווען דער מענטש מיין פריינד, וואלט געוויסען געהאט, וואלט אזא וועלט ניט געווען... איהר רופט אייד געוויסען... און איד רופ עס שרעק, איינבילדונג, קרענק.

ג א ל ז : דאקטאר, גלויבט איהר אז עס איז דא א רעטונג פאר מיר?

ד א ק ט א ר : דאס וועל איד אייד קענען זאגען, ווען איד וועל אייד אונטערזוכען, איד וועל אונזערען אלע מיטלען פון דער

וויסענשאפט, און דאן וועל איך אייד קענען אנטווארטען. נאך
דעם אויסקוק נאך זעה איך איז אייד קיין געפאר ניט, כאטש איך
ווייס ניט וואס די אונטערזוכונג קען האווייזען...

ג א ל פ : איך האב ניט געהאט קיין גוטע ערציהונג, מיין
פאטער, א שלעכטער אפשר, אויך דורך דיזעלבע אורזאכען, מיין
מוטער פארהאנוועט פאר דעם לעבענס קאמפף האט מיר געלאזען
אויף הפקר, און אזוי ווי איהר זעהט בין איך א הפקר יונג אויפגע-
האדעוועט, פון שטורם געשטויסען פון דונער געשלאגען.

ד א ק ט א ר : איהר דערט מיט חרטה, איהר זייט א שטי-
קעל אויבער מענש...

ג א ל פ : איך בין א שטויב פון דעם גרויסען כארג, וואס
לאזט זיך אין א שטורם העכער זיך אויפצוהויבען, אום צו זעהן
מעהר ארום זיך... און קיינמאל איז מיר ניט אויסגעקומען
צו זעהר די זון, א ריינע אהן וואלקענס...

ד י נ ס ט (ערשיינט) : קען איך אייד געבען עסען?
ד א ק ט א ר : עסען? יע... ניט עסען (דינסט אב) עסען, א
מאדנע זאך... איהר מאכט מיר אויך צו עראינערען מיין פארגאנג-
נענהייט... (דינסט בריינגט אריין עסען).

ג א ל פ : מיר ווילט זיך נאך ניט עסען. (דינסט אב).
ד א ק ט א ר : אבער היינט דארפט איהר אסך עסען דעם
שטורם איבערצוטראגען...

ג א ל פ : יא, איך פיהל אז א שטורם דארף קומען. די
וואלקען זיינען איבער'ן קאפ.

ד א ק ט א ר : וואס איז אייד טייער יעצט אין לעבען?
ג א ל פ : אה דאקטאר, איהר באהאלט וואס, עפעס פון
מיר? ... עפעס, וואס שרעקליכעס דארף קומען... איך פיהל עס...
איך ערווארטע אונגעדולדיג, זאל עס שוין קומען דאקטאר, זאגט?
ד א ק ט א ר : ווער איז אייד לעבער אייער פרוי צו אייער
קינד?

ג א ל פ : דאקטאר!...

ד א ק ט א ר : זאגט?

ג א ל פ (דערשלאגען) : אהן ביידען קען איך ניט לעבען.

ד א ק ט א ר : דאן הערט, זייט געגרייט, אייער פרוי האב
איך געדענקט, וועט שוין ניט לעבען מעהר נאר עס האט זיך אויף
הונדערט פראצענט געביטען און זי וועט בלייבען לעבען, אבער
אייער קינד...

ג א ל פ : דאקטאר!...

(עס הערט זיך א גערויש אין שלאף צימער, די פארהאנגען ציחען
זיך פאנאדער, מאד, זילבער לויפט אריין).

מ א ר : זי ל ב ע ר : דאקטאר דאס קינד.

ד א ק ט א ר (באקוקט דאס קינד) : דער קינד איז טויט.

פ א ר ה א נ ג.

צוויי הברים

פערזאנען:

פאמפיון: קארטוניסט.

לודוויק: סטודענט אין שפראכען.

מאריע: לאיער פון דער פלייט-פאסט.

לארא: פאמפיון'ס שוועסטער.

דאנעמא: פאמפיון'ס געליעבטע.

(א צימער, א וואגט מיט ביכער, א קליון מיטעל ביים וואגט, עס
ליכע שטולען, א בעטעל, עטליכע בילדער אויפ'ן וואגט, פאסטויין ליגט
אויפ'ן בעטעל און לעזט א צייטונג, ביים מיטעל ויזט לודוויק בלעטערט
אין בוך נאכ'ן צווייטען).

ל ו ד ו י ק : צום שווארץ יאהר, איד וועל משונע ווערען.
פ א מ פ י י : לאז עס געהן זאג איד דיר, וועסט קיין
ביאלאג סאי ווי סאי נים ווערען. (זעט זיך ביים ראנג בעט).

ל ו ד ו י ק : דו געה צום טייפעל.
פ א מ פ י י : אויך דעם טייפעל גלויבט זיך נים מיט מיר
אנצופאנגען. זאג נאר האסטו אפשר א סיגארעטעל ?
ל ו ד ו י ק : נו, אט האסטו דיר, אבי איד האב ביי דיר
געוואלט בעטען.

פ א מ פ י י : פון וואנען זאל איד האבען ? איד האב שוין
נים געזעהן קיין פעני פון עטליכע טעג.
ל ו ד ו י ק : האסט זיך פארגעסען אז פארגען איז דער
ערשטער ?

פ א מ פ י י : פארגעסען נים פארגעסען, מיר ארט דאס
זייער וועניג.

ל ו ד ו י ק : וועסט זעהן מען וועט אונז ארויסווארפען
פון דאנען. נאר איין קוואדער פארמאג איד, און, איד ווייס נים
וואס צו טאן ?

פ א מ פ י י : ווען איד האב א קוואדער, בין איד א סא-
פיטאליסט, הערסט א קאפיטאליסט. הער זיך איין לודוויק וואס
וועט זיין אז מען וועט דיר טאקע מאכען צו מופען ?

לודוויק : און וואס איז דער מעהר מיט דיר? דו ביזט
דא נאר נישט דא?

פאמפיי : פאר מיר האסטו נאך נישט וואס צו דאנה'נען
אבער פאר דיר, נאך מעהר פאר דיינע ביכער?...

לודוויק : אה, מיינע ביכער, מיינע ביכער (צו די ביד
כער) מיינ גאנץ לעבען ליגט אין אייד.

פאמפיי : מיינ גאנץ לעבען, ווי דאס רעדט, דיינ גאנץ
אונגליק, אונגליק ליגט אין זיי, גולם, גיב אויף די ביכער.

לודוויק : דו מאכסט מיר משוגע, פון זינען טרייבסט
מיר.

פאמפיי : איד טרייב דיר פון זינען? איד? זעה וואס
די ביכער האבען געמאכט פון דיר, קראנק, האלב משוגע, און וואס?

זאג ווי לאנג? מען פארשטעהט דיר סאי ווי נישט, וואס ווילסטו?
לודוויק : דערפאר קעמפף איד ביז מען וועט מיר דאך

פארשטעהן. ווייסט אז מען האט ביי מיר היינט גענומען מאנוס-
קריפטען דורך צו קוקען, און טאקע אין א גרויסען פלאץ אויך.

פאמפיי : (גיס איהם די האנט) : דאן ווינש איד דיר
גליק, עפעס א גרויסע ווערק?

לודוויק : די גרויס, דאס קען איד דיר זיכער נישט זאג
גען. נאר דער אינהאלט איז א טיפער, א טיף פסיכאלאגישע ווערק.

פאמפיי : און אז דיינ ווערק זאל אנגענומען ווערען.
כ'מיי ווען מען לאזט דיר וויסען אז דיינ ווערק איז גוט, און דו

קריגסט א פאר טויזענד דאלער.
לודוויק : אה, אה! רעד נישט! רעד נישט! איד וואלט

אפשר משוגע געווארען פון פרייד.
פאמפיי : טאקע דערפאר וויל איד דיר זאגען, זיי

גרייט, ניין מאל פאר יא, און איין מאל פאר נישט.
לודוויק : אה, פאמפיי, (כאפט איהם ארום) נישט מיר

נאלאזט פאר מיינ קראנקער נשמה מיט אזוינע רייד.
פאמפיי : הער זיך איין לודוויק, נאר זאג מיר דעם

עמת, האסט עמיצען דיינע מאנוסקריפטען געגעבען א חוץ היינט?
לודוויק : (קליינע פויזע) : אבער ווארום פרענסטו מיר?...

פאמפיי : ווייל די לעצטע צייט פארבארגסטו זיך פון
מיר! דו טוסט אפ זאכען און האלטסט פון מיר פארבארגען.

לודוויק : ווייל דו לאכסט פון מיינ יעדע זאך וואס
איד שרייב, און פון יעדען געדאנק וואס איד זאג ארויס.

פאמפיי : זאג מיר וואס האסטו אוועק געשיקט?
האסטו פאר מיר עס פארגעלעזען?

לודוויק : פון וואס דו האסט אפגעלאכט די וועלט איד-
בער טויזענד יאהר.

פאמפיי : האסטו עס געשיקט ווי עס איז געווען?
לודוויק : איד האב וואס צוגעגעבען, און עפעס ארויס-

גענומען.
פאמפיי : ווילאנג אז דו האסט עס געשיקט.

לודוויק : דריי מאנאטען.
פאמפיי : צו א גרויסען פערלעגענער?

לודוויק : צו דיינ אנקעל!
פאמפיי : זייער קלוג געטאן.

לודוויק : נישט איד בין א קלוגער, נאר דו ביזט דער
קלוגער.

פאמפיי : האסטו עפעס אסד אויסגעריסען, כ'מיי
אסד ארויסגענומען.

לודוויק : דריי קאפיטלעך האב איד געקירצט, ווייל דו
האסט אויסגעזעצט געגען זיי.

פאמפיי : און קיין ענטפער האסט נאך נישט באקומען?
לודוויק : איד האב דעם האפנונג אויף אן ענטפער

אויפגעגעבען.
פאמפיי : זאג ביזטו ביין אויף מיר, ווייל איד האלט

פון דיר, נישט פון דיינ גרויסקייט מיינ איד.
לודוויק : באשטימט ווייס איד אליין נישט; ביין, נישט

ביין, אויף דערוויילע טוט וועה... נאר דאך ביזטו מיינ בעסטער
פריינד.

פאמפיי : און וואס הערט זיך וועגען דעם קוואדער.
ווי דיינקסטו איהם איינצומיילען?

לודוויק : ווי דינקסטו ? אפשר קויפען א גרויס ברוי-
טעל.

פאמפיי : קויף סיגארעטלעך, אדער נאר א מאכעקע
און מיר וועלען אליין מאכען.

לודוויק : וואס רעדסטו, און עסען ? איד בין דאך
טויט הונגעריג ?

פאמפיי : פאר עסען ניט דעגה, דו קויף נאר סיגאר-
רעטלעך, דאס נאך וואס מיר דארפען. עסען וועט שוין אונז ניט
פעהלען.

לודוויק : וואס מיינסטו, דערקלער מיר, איד פארשטעה
דיך ניט ?

פאמפיי : וואס איז דא צו פארשטעהן ? מיר'ן געהן
אין רעסטאראן און וועלען עסען.

לודוויק : און צו באצאלען וואו וועלען מיר נעמען ?
פאמפיי : פארלאז זיך אויף מיר, אט, האב איד שוין
פון עטליכע וואכען קיין פעני געלט ניט, און עס גאנץ פיינע מאל-
צייטען.

לודוויק : איד פארשטעה דיר ניט ! וואס מיינסטו
מיט דעם ?

פאמפיי : אט אזוי איז דאס געשעהן. (שפאנט חין
צוריק) דאס איז געווען מיט א וואך צוריק, עסען האב איד גע-
וואלט דער טייפעל ווייס ווי, איד האב געהאט פינף סענט אין מיין
פאקעט. איד בין אריין אין א רעסטאראנט, דער ווייטער איז צו
מיר צו, איד האב א בליק געטאן אין שפייזקארטע, א סטייק האט
מיר פארשמעקט, און פון מויל האט זיך ארויסגעקייקעלט ניט ווי-
לענדיג — א סטייק !...

לודוויק : א סטייק ? (באלעקט זיך) נו ! נו ! ?

פאמפיי : איד האב געשלאנגען ווי א חיה.

לודוויק : דאס ווייס איד אז פרעסען קאנסטו, אבער
ביים באצאלען וואס האסטו געטאן ?

פאמפיי : האב איד אנגעפאנגען, האב איד שוין גע-
הייסען דערלאנגען נאך און נאך, דער ווייטער האט מיר דערלאנגט
א ביל, דער ביל איז געווען א דאלער זעכציג סענט, איד האב זיך

שנעל א הויב געטאן, דעם ניקעל האב איד א ווארף געטאן דעם
זוייטער מיט א קלונג, און בין צו צום קעשיר קליימערשט גענומען
טאפען אין די קעשענעס. א זאג געטאן : מען האט מיר דא בא-
גנב'עט, דער מענעדזשער איז צו מיר צוגעגאנגען, האט מיר אפ-
גערופען ביים זייט, אסך געלד האט איהר געהאט ?

לודוויק : א, א, טייפעל דו !

פאמפיי : איד מוז לויפען א קוק טאן, באשטימט
ווייס איד ניט, דא ניט ווייס איז מיין סטאר, געהט, געהט, זאגט
ער צו מיר, אפשר האט איהר געלאזען דאס געלד נאר אין סטאר.
אינערליך, האב איד געמראכט אויסגעצייכענט, און אין פופצעהן
מינוטען שפעטער בין איד שוין געלענען דא אין בעטעל.

לודוויק : א ספעציאליסט, זאג איד דיר, און יעצט ?
פאמפיי : און יעצט עס איד דריי מאל א טאג דאס
בעסטע געריכטען, און אמאל א סיגאר אויך, און עס קאסט מיר
קיין פעני געלט ניט.

לודוויק : און וואו איז דיין כאראקטער ? דאס איז דאך
נאך שווינדעל, ווען דו זאגסט כאטש, דו האסט קיין געלט ניט,
וואלט מען דיר דאך אויך געגעבען אפעסען.

פאמפיי : ניין דאס ניט ! בעטלען וועל איד ניט, איי-
דער בעטלען איז בעסער גנב'ען, רויבען, מיט געוואלד נעמען
אבער ניט בעטלען, איד וועל דעם ביסען פון דיין מויל ארויס ריי-
סען אבער ניט בעטלען ביי דיר.

לודוויק : ווען צום ביישפיעל איד זאל האבען יעצט
געלט, וואלסטו עס ביי מיר עקספראפירט ?
פאמפיי : ווען מיר וואלט געפעלט, און דו וואלסט
געהאט וואלט איד געוויס עס יעצט געטאן.

לודוויק : ווען האסטו עס באקומען אזוינע געדאנקען,
די טיארע איז גראדע אז אלטע...

פאמפיי : צו גלויבען אין יושר ? ווען יענער האט פון
אלעס איבערפול, און דו געהסט ארום הונגעריג, ארעם, אפגעריסען,
און דו מוזט זיך פארקויפען, און פאר'ן שטיקעל ברויט זויגט מען
אויס דיין געזונט, דיין נשמה, און איז דער זעלבער צייט לעבען
מעגשען א גוטען טאג, וואס טוען גארניט.

ל ו ד ו ו י ק : זעהסטו איד וואלט נישט געוואלט א לעבען פון גלייכע מענשען. נאך מיין מיינונג וואלט דער לעבען וועגני אינ' טערעם האבען. דער שטרעבען צו העכערעם וואלט פון מענשען פארשוואונדען. וואס וואלט צום ביישפיעל מיר געצויגען ארויף צום בארג, וואס רופט זיך רויהם און גליק ? זעה ווי שווער מיין וועג איז, פול מיט שטעכיגע דערנער, זעה ווי איד בלוטע, און איד געה, און זיך מיין גליק צו דערגרייכען...

פ א מ פ י י : „אט דא ליגט דער הונט באגראבען“. ווייל דו קוקסט שוין פון אויבען ארונטער אויף דיינע מיטמענשען. דיין געדאנק, און דיין בליק, איז נאך זעלבסט לעבע, אויטאקראטי... דו ביזט נישט קיין פאלקס מענש. דו שטרעבסט נישט צו גלייכהייט, צו פרייהייט, דעם מענש.

ל ו ד ו ו י ק : יעס, איד בין עגאאיסטיש : איד וויל אויך פילען דעם טעם פון'ם כבוד וואס א גדול האט. איד זיך צו ווערען א שפראכען קענער, טאג און נאכט לערען איד, די וועלט שפראך כען און די וועלט ליטעראטור. זעה, ווי גראה און שוואך בין איד געווארען.

פ א מ פ י י : און דערפאר טאקע האלט איד פון דיר נישט. ווייל דיין לערנען, און שטודירען איז נאך די בעריהמקיים. דער נאמען זאל איז דער וועלט קלינגען.

ל ו ד ו ו י ק : וואס דען האסטו געוואלט ?

פ א מ פ י י : א טאלאנט זאל קיין מאל נישט זוכען צו פארנעלטען זיין טאלאנט. דען די געלט רויבט אוועק זיינע געד' פיהלען. ער האט אין זינען דעם מארק, נישט זיין הארץ, זיין נשמה. (א קלאפ אין סיר) ווער זאל דאס זיין ? (א קלאפ אין סיר) קאם אין. (לארא און מאדסאל ערשיינען)

ל א ר א און מ א ר ס א ל : האלא, האלא. (גיבען זיך הי הענט).

ל א ר א (ווארפט פון זיך אראפ דעם טאגטעל) : ווי הייס ביי אייד אין.

פ א מ פ י י : אז ס'איז קאלט אין פאקעט, פיהלט מען נישט די היץ ביי זיך.

מ א ר ס ע ל : ביזט אליין שולדיג. קענסט לעבען ווי א פריץ ווען דו ווילסט...

פ א מ פ י י : האסט אפשר א צינאר'ל מארסאל ?

מ א ר ס א ל : געוויס האב איד ! (נעמט ארויס א באקס סיי' נאָרען, גיט אוינעם פאָמפּוּינ'ען און לודוויק'ן. פאָמפּוּינ' רוקט ארויף די פינגער אין באַקס נעהמט ארויס עטליכע סיגארען, טוט זיי א שמעק לויגט זיי ארויף אין זיין אויבערשטען פאקעט).

ל א ר א : זיי נישט קיין חזיר.

פ א מ פ י י : א חזיר איז דער וואס האט אסד און האלט פאר זיך.

ל ו ד ו ו י ק : דאס איז זיין נייע אידעע, נעמען און נישט בעמען.

פ א מ פ י י : (פארשמוקט א סיגאר, צו לאראן) : וואס שטעהסטו, זעץ זיך צו אט, דא. (ווייזט אָן אויפ'ן בעט) און דו מארסאל מענסט זיך אויף צוועצען. ביזט ברויגען אויף מיר ? ...

מ א ר ס א ל : קיין מאל נישט ! נאדיר זיי אלע. (גיס איהם די באַקסעל סיגארען).

פ א מ פ י י : (נעמט הי סיגארען) : נעמען איז מיין פרינציפ יעצט.

ל א ר א : ווי לאנג איז דאס דיין פרינציפ געווארען ? האסטו נאך איבער די הענט נישט געקראגען ?

פ א מ פ י י : דערוויילע נאך נישט ! האסט אפשר עטליכע סענט, מיין שוועסטער ?

ל א ר א : איד ווייס ? (קוקט אין איהר פאקעטבוך) איד האב איין דאלער, נאדיר איהם (גיס איהם דעם דאלער).

פ א מ פ י י : א שוועסטער זאל לעבען. (נעמט דעם דאלער) לודוויק געה קויף איין צום עסען.

ל ו ד ו ו י ק : (נעמט דעם דאלער) : וואס זאל איד קויפען ?

פ א מ פ י י : קויף עפעס דעכטס נישט דיין טעה מיט ברויט. געה שוין גולם. וואס שטעהסטו ? (לודוויק אָב).

ל א ר א : ווארום באליידיגסטו איהם אימער ?

מ א ר ס א ל : ווען ער לאזט זיך איז ער נישט מעהר ווערט ווי צו באליידיגט ווערען.

פאמפייז : נו! יעצט זאגט מיר וואס איז אייער באזוך
 אין מיטען דערינען?
 מאראל : איד האב היינט דערהאלטען א לעטער פון
 דער "פליה-פאסט".
 פאמפייז : אודאי וועגען מיר?
 מאראל : זיי שרייבען, זיי האבען ערהאלטען דיינס
 א צייכנונג, מיט אלעטער. דער צייכנונג, איז פאר זיי די גרעסטע
 באליידיגונג נעווען.
 פאמפייז : דאס האב איך געוואלט!...
 מאראל : ווען דו זאלסט וועלען זיין זייער קארטוניסט
 וועלען זיי מיט דיר מאכען א קאנטראקט פאר צוויי הונדערט דאלער
 א וואך.
 פאמפייז : איין מאל, פאר אלעמאל, ניט אויף דעם
 האב איך זיי געשריבען א לעטער.
 מאראל : און דו האסט נאך א פארשלאגן. זיי ניבען
 דיר סופצינ דאלער א וואך דו זאלסט ניט מאכען קיין קארטונס
 נעגען דער "פליה-פאסט".
 לאראל : דיינס זיך איבער פאמפייז. ווילסט ניט ארביי-
 טען פאר'ן אנקעל, דאס ארט מיר ניט. אבער וואס האסטו זיך
 אנגעזעצט אן איהם.
 פאמפייז : ווען איך האב זיך פאר איהם געבוקט, האט
 ער מיר אין פנים געשפיגען. מיין יעדען קארטון האט ער צו קליין
 געלט געמאכט. האט מיין נשמה אויסגעוויגען. האט פאר דער
 קלענסטער באליידיגונג, פאר דעם קלענסטען פרייז האט ער מיינע
 קארטונס אויסגענארט. ער איז א פארזויט, אבער יעצט האב איך
 איהם אין מיינע געגעל.
 לאראל : און דו האסט נאך געזאגט, אז דו ליעבסט דאנער-
 קען?
 פאמפייז : לאראל, דערמאן ניט קיין מלאך, ווען דו
 דערסט פון א טייפעל.
 מאראל : פאלגט מיר פאמפייז נעהם אן איין פארשלאגן
 פון די צוויי. דו קענסט לעבען רייד, אין לוקסוס און זיין גליקליך.

זעה איז דאס גוט צו בעטען ביי איינעם א פאר סענט, צו האבען
 מיט וואס די נשמה צו דערהאלטען?
 פאמפייז : איז גוט אז דער צווייטער, זאל זיין דער
 בעל בית אויף דיין נשמה. אויף זיינע געפיהלען. א קינסטלער
 דארף זיין פריי. קיינמאל פאר קיין געלט זיך ניט פארקויפען.
 וואס איך האב געצייכענט איז איהם ניט געפעלען געווען. האב
 איך געמאכט אין א מלאך, זאגט ער מאד א טייפעל. ער האט מיין
 נער געפיהלען געמאכט מיט די פיס און געשענדעט...
 לאראל : דערפאר וויל ער פאר זיין אונרעכט דיר בא-
 צעהלען.
 פאמפייז : איך בין ניט קיין פראסטעמוט. איך וויל
 מיין געפיהל ניט פארקויפען (לודוויק ערשיינט מיט פעקלאך פרוכט,
 ברויט און נאך עסענווארג) אט אזוי... גוט...
 לודוויק : עסען האסטו ליעב אסך. און, ארבייטען נאך
 ווינציג...
 פאמפייז : און ווי איז בעסער? ארבייטען אסך און
 עסען ווינציג?
 לודוויק : (צושנייט דעם ברויט מאכט סענוויטשעס) : אה,
 ברודער וועט דאס זיין א סאפער. אה, שוין לאנג אזא סאפער ניט
 געגעסען. (גיסט פאמפייז'ען א סענוויטש) נא, ווילסט נאך איינעם?
 פאמפייז : (עסט) : האסטו עפעס צו טרינקען אויך גע-
 בראכט?
 לודוויק : וואסער איז דא אין סינק גענוג
 פאמפייז : (צו לאראל) : ווילסט א סענוויטש לאראל?
 לאראל : איך האב ערשט סאפער געגעסען! א טרונק
 וואלט איך טאקע געוואלט!
 לודוויק : צוליעב אייד, נעה איך טאקע ארויף טראגען.
 לאראל : ניט נויטיג. איך קען טרינקען סינק וואסער אויך.
 לודוויק : נו, דאס טריינט איהר גלייך (דערלאנגט איהר
 א גלאז וואסער).
 לאראל : דיינקס. (נעמט די וואסער, טרינקט).
 פאמפייז : ווי טאלעראנט דו ביזט דא. מיין שווער-
 טער...

לודוויק : (צו לאראן נעמענדיג די גלאז : ווילט איחר נאך
א גלאז וואסער, (לארא שטעלט מיט'ן קאפ אויף ניין).

פאמפיי : לודוויק ווייסט מען וויל מיר מאכען פאר
א נכיר?

לודוויק : נו, און לאזט זיך ניט?...

פאמפיי : יא, און איך לאז מיר ניט!

לודוויק : מסתמה דארפסטו ארבייטען!

לארא : אפילו ווען ניט ארבייטען. ווען ער וויל.

לודוויק : דאן פארשטעה איך ניט, וואס פאר א נאך
וויל איהם געלעבן? און וואס, פאר א נאך איז ער, פאר ניט
וועלען נעמען.

לארא : נו טאקע, דאס וויל איך אייד פרעגען. ווארום
וויל ער ניט?

פאמפיי : נו, יעצט האב איך אפגעגעסען. יעצט,
מארסאל וויל איך זאלסט מיר געבען עטליכע דאלער (ווייסט אויף
די ביכער) מארגען איז דער ערשטער, און מען מאכט זיי צו מופען.
מארסאל : וועסט קיין פעני ביי מיר ניט קריגען, אויב
דו ענטזאגסט!

לארא : מארסאל האט מיט א סומע געלט פאר דיר. ווען
דו שטימסט איין, און, שרייבסט אונטער דעם קאנטראקט.

פאמפיי : האסטו דעם קאנטראקט מיט זיך?

מארסאל : ווען דו ווילסט אנעמען מיין פארשלאג,
האב איך פאר דיר פינף הונדערט דאלער.

לודוויק : גאט מיינער! פאמפיי? פינף הונדערט
דאלער!

לארא : נאכמה וויל ער נעמען. מיט דעם מיינט ער וועט ער
זאט זיין?

פאמפיי : דו ביזט א לאיער, אבער דו מאכסט א
טעות, דו מיינסט אז איך בין איז אזא לאגע, וועל איך זיך אונ-
טערגעבען? קושען די בייטש וואס האט מיר געשמיסען. ניין מאר-
סאל, אומזיסט דיין מיה.

מארסאל : (נעמט ארויס א פאק מיט געלט) : זעהסט אויב
דו ווילסט מיר פאלגען, דאן נעהם די געלט.

פאמפיי : ווען די געלט וואלט געווען דיינע, וואלט
איך זיי ביי דיר מיט געוואלט צוגענומען, נאר אזוי, ווי די געלט
איז פון דעם אנקעל אפצוקויפען מיין נשמה, טא נעהם זיי צו,
ווען ניט צוברעקעל איך זיי אין פיצלעך.

מארסאל : (כאפט צו די געלט) : דאס וועסטו ניט טאן!
לארא : וואס האסטו זיך אריינגענומען אין קאפ? ניט
אנדערש ביזט משוגע געווארען!

פאמפיי : איך בין נאנץ קלאר, און איך ווייס וואס
איך טו. זאל דאס איהם זיין א לעסאן, זאל ער איצט וויסען ווי צו
באנעהן זיך מיט אנפאנגער מיט יונגע טאלאנטען.

מארסאל : אבער געדיינק, וועסט האבען טראבעל.
געגען מיין ווילען, וועל איך מוזען געגען דיר אויפטערעטען. דארפסט
וויסען, איך בין זייער לאיער: און האסט אורזאכע פאראורטיילט
צו ווערען פאר לייבעל.

פאמפיי : דאס איז ווירקליך דאס בעסטע פאר מיר.
מיינע קארטונס, אין דעם וויצען בלאט וועלען זיין די שארפטע
וואס איז ווען געווען ביז יעצט.

מארסאל : דאן געדיינק עס. איך פארלאז דיר יעצט.
קום לארא, איך האב דיר געזאגט אז, אזוי וועט זיך ענדיגען אונ-
זער באווד מיט איהם.

פאמפיי : קענסט געהן, דו ביזט פאר דיין פראפעסיע
אן אויסגעצייכענטער, דיין פראפעסיע, איז א פארקויפען, די
נשמה, דעם געוויסען, געה מיר'ן זיך זעהן אין קארט.

מארסאל : אלרייט! אלרייט! א ברערה וועט איך האבען
(נעמט לאראס מאנטעל אויפ'ן האנט, ביידע אב).

פאמפיי : האב איך זיי פיינט די לאיערס, דאס
זיינען פארקויפטע נשמות. זיי וועלען דיר דערטרינקען אין א לע-
פעל וואסער פאר'ן דאלער. גאט וואס פאר א טיפפעלשע פראפעסיע
דאס איז. ערשט יעצט זעה איך ווי אונגליקליך מוזען זיין לאי-
ערס, מיט מענשליכען געוויסען. געגען זיין ווילען מוז ער געהן.
ווי שרעקליך דאס איז.

לודוויק : אבער איך ווייס קיין זאך ניט. דערקלער

מיר וואס קומט דא פאר? און ווארום האסטו די געלט נישט גע-
וואלט נעמען?

פאמפיי: די עטליכע קארטונס וואס איד האב אפגע-
דרוקט אין דעם וויצען בלאט, האט מיין אנהעל, זייער געטראפען.
ווי איד האב ערפאהרען האט זיין פליהפאסט טויענדער לעזער
פארלארען. נו, פארשטעהסטו מיר צי דאס איז די אורזאכע צי
נישט? דיינקט ער אז מיינע קארטונס האבען דאס אנגעטאן.

לודוויק: און וואס האט מארסאל צו טאן מיט דיר!
פאמפיי: ער איז דער לאיער פון דער „פליהפאסט“.
הער זיך איין לודוויק, קלייב צוזאמען עטליכע ביכער פאר וועלכע
מען קען באקומען עטליכע דאלער, מיר זאלען האבען צו בעצאה-
לען פאר דענט. און איד וועל זיך נעמען צו דער ארבייט.

לודוויק: וואס רעדסטו?... די ביכער!... (צישערט פון
אויפגעגונג).

פאמפיי: אז מען וועט מאכען צו מופען וועט זיין
בעסער?

לודוויק: טו וואס דו ווילסט!
פאמפיי: (נעמט ארויס ביכער מאכט צוויי פעקלעך, לודוויק
גראבט זיך איין אין בעטעל): באלד קום איד צוריק (אב).

לודוויק: (הויבט זיך אויף, קוקט אויף די ביכער, פלאצט
אויס אין א געוויין): יעדע לאך איז פאליצע איז א לאך אין מיין
הארצען. (א קלאפ אין מיר, ער עפענט די מיר לארא ערשיינט).

לארא: איז פאמפייין אוועק?
לודוויק: יע, פערקויפן (פלאצט אויס אין א געוויין).
לארא: וואס איז מיט אייך? וואס וויינט איהר? איז דא
עפעס געשעהן? (דערשראקען) וואו איז פאמפייין? וואו איז ער
אוועק?...

לודוויק: (ווייזט אויף די ביכער): פארקויפן!
לארא: פארקויפן די ביכער? (פויע) אין וועלכע סטאר
ווייסט איהר נישט? אט, האב איד געלט געבראכט פאר איהם.
לודוויק: איהר האט געלט געבראכט? דאן קומט מיר'ן
איהם נאך אנזאנען. ער איז ערשט ארויס. (ביידע אב).
פאמפיי: (לויפט אריין שנעל): ס'איז דא געלט לוד-

וויק! וואו ביזטו ערגעץ? אודאי ארויס ערגעץ דער גולם. (נעמט
פארנאנדער א פעקל פאפירען וואס ער האט מיט זיך געבראכט). נו יעצט
וועל איד איהם צייגען מיין אנקעל. א שפיץ וועל איד פאר איהם
איצט צייכענען... אויפ'ן פראנט פיידוש פון דעם וויצען בלאט מוז
עס זיין... פאר'ן קלענסטען פרייז וועל איד עס פארקויפן. (זעצט
זיך לעבען מיטעל נעמט זיין צייכנונג געצויג מאכט צייכנונגען הויפט
זיך אויף באטראכט עס פון ווייטען) וואונדערבאר... אויסגעצייכענט...
אד וועט דאס זיין (לארא און לודוויק ערשיינען).

לודוויק: פארקויפט הא?
פאמפיי: (נישט קוקענדיג אויף איהם): יע, ס'איז דא
געלט.

לודוויק: מיר זיינען דיר דאך ארומגעגאנגען זוכען?
פאמפיי: ווער? (דרייט זיך אום). לארא דו ביזט
דא אויך? וואס איז ווידער?

לארא: איד האב דיר געלט געבראכט. (גיסט איהם די געלט)
נאר צעהן דאלער, מעהר האב איד נישט געקענט קריגען.

לודוויק: וויפיעל, וויפיעל האסטו גענומען?
פאמפיי: איד האב עס פארזעצט פאר זעקס דאלער.
לודוויק: פארפיינט האסטו נאך? (כאפט איהם ארום
קישען).

פאמפיי: (שמופט איהם אפ): וואס איז די פרייד מיט
דיר גולם?

לארא: ער האט דאך באוויינט שוין די ביכער. (דערזעהט
דעם קארטון) וואס איז דאס? ווידער אויפ'ן אנקעל?...

פאמפיי: דאס איז ערשט אז אנפאנג. דער וויצען-
בלאט וועט זיך באלעקען פון דעם קארטון.

לארא: איד בעט דיר (וויינט) איד געה, טו וואס דו
ווילסט! (ביים מיר שמויסט זי זיך אן אן דאנעמא'ן).

לארא: דאנעמא, דו ביזט אויך דא?
פאמפיי: (שפרינגט אויף): דאנעמא? (געחט צו איהר
צו, זי שמעקט ווי געלויבט שרעקען צייגען זיך איהר אין די אויגען).

דאנעמא וואס איז מיר דיר וואס שווייגסטו?
דאנעמא: איד קום צו דיר ארימער אכער מעכטיגער

הערשער! ניין! וואס זאג איך ארימער, דו רייכער פון די רייכ-
סטע... איך קום ביי דיר בעטען רחמים נישט אומצובריינגען מיין
פאטער. דער שטאלצער צייטונג מאגנאט בויגט זיך פאר דיר. ער
איז וויליג דאס גרעסטע פרייז דיר צו צאהלען. ער איז וויליג דיר
געבען א טייל פון זיין ביזנעס, נאר זאג וואס דו ווילסט.

פאמפיי: וואס איך וויל? ווייסטו דען נישט וואס איך
וויל? יעצט וויל איך שוין מעהר גארניט! מיין פרייז האב איך
דא, דו ביזט מיין פרייז... איך האב געוואלט באריהמט ווערען.
אבער נישט רייך ווערען. און דיין פאטער האט מיר נישט געלאזען.
האט דיר צוגענומען פון מיר. און...

דאנעטא: האסט געליטען. איך ווייס! וויל איך האב
אויך שטארק געליטען. דאס קען קיין ווארט נישט איבערגעבען. אבער
יעצט.

פאמפיי: צוליעב דיר האב איך אלעס געענדערט.
זעהסט? (ווייזט איהר אויפ'ן קארטון) דאס וואלט געווען נאר א
"פיז" וואס וואלט דיין פאטער געטראפען אין ברוסט אריין. אבער
יעצט (צורייסט עס).

לודוויק: איך דאנק דיר גאט!

פאמפיי: דאס איז מיין בעסטער פריינד וואס האט
האט געהאלפען טראגען מיין שווערע לאסט אויף זיך. דאס וואלט
גערט זיך א פילאזאף, א פילאלאג דורך אזוינע ווי דיין פאטער.
אבער יעצט וועט זיך...

דאנעטא (גיסט די האנט לודוויקען): איך דאנק אייך מיין
נייבאקאנטער פריינד פון מיין גרויסען ריטער.
לארא: גאט, ווי גליקליך איך בין! די גאנצע וועלט איז
מיר יעצט ליעב.

דאנעטא: גליקליכער בין איך פון דער גאנצער וועלט...
איך בין די הערשערין פון דעם שטאלצען ריטער (נעמט ארום פאט-
פויגען קושט איהם) מיין שטאלצער ריטער.

פארהאנג.